

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
СПЕЦИФІКА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

ШВАЙГЕР КАТЕРИНА СТЕПАНІВНА

Студентка IV курсу

Освітня програма: «Середня освіта (Українська мова і література)»

за спеціальністю 014 «Середня освіта

(Українська мова і література)»

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 7 /27 жовтня 2020 року

Науковий керівник: Чонка Тетяна Степанівна
кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології

Завідувач кафедри: Бергсасі Аніко Ференцівна
габілітований доктор, професор

Робота захищена на оцінку _____, «____» _____ 2021 року

Протокол № _____ /2021

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології

Кваліфікаційна робота
СПЕЦИФІКА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА
Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка IV курсу
ШВАЙГЕР КАТЕРИНА СТЕПАНІВНА
Освітня програма: «Середня освіта (Українська мова і література)»

Науковий керівник: Чонка Тетяна Степанівна
кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології

Рецензент: Кузьма Оксана Юріївна
кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури УжНУ

Берегове

2021

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ.....	6
1.1. Історія розвитку літератури для дітей в Україні та на Закарпатті	6
1.2. Жанрово-тематична та ідейно-проблематична специфіка сучасної української літератури для дітей.....	12
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ О.ГАВРОША.....	21
2.1. Олександр Гаврош: життя і творчість	21
2.2. Аналіз повісті О.Гавроша «Неймовірні пригоди Івана Сили»	24
2.3. Аналіз повісті О.Гавроша «Іван Сила на Острові Щастя»	37
2.4. Аналіз повісті О.Гавроша «Пригоди тричі славного розбійника Пинті».....	49
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	62

ВСТУП

Українська література для дітей і підлітків у XXI столітті вирізняється тематичним і жанровим різноманіттям. Кожну вікову категорію читачів цікавлять різні теми: читачам дошкільного та молодшого шкільного віку адресовані оповідання та казки, дітям середнього шкільного віку – повісті-казки, пригодницька й пригодницько-фантастична проза, для середнього і старшого шкільного віку митці пишуть реалістичні оповідання, пригодницькі, детективні, історичні повісті й романи. Реалістичні твори торкаються проблем, якими живуть діти, підлітки у сучасному суспільстві, фантастичні – презентують найрізноманітніші уявні світи, в яких панують закони казкового жанру. Шлях героя, його випробування, всі події у творі підпорядковані одній меті: показати перемогу добра над злом, відновлення справедливості та встановлення істини.

Творчість письменника О.Гавроша вміє підкорювати серця як дорослої, так і юної аудиторії, завдяки своєму вмінню вдало передати широкий жанровий діапазон, колоритність подій, висвітлити основні проблеми сучасності. Критик Світлана Бореславська, яка чимало своєї уваги присвятила творчості Гавроша, називає його «неординарним за широтою свого діапазону». Крім того, Олександр Гаврош активно впроваджує в українську літературу закарпатські теми і популяризує народних героїв.

Актуальність теми. Творчість сучасного письменника української літератури, а саме Олександра Гавроша, усе ще не має системного висвітлення на теоретико-методологічному літературознавчому ґрунті. Йдеться й про дослідження дитячого прозового дискурсу письменника, завдяки якому буде легше зрозуміти сучасний літературний процес для дітей.

Актуальність теми дослідження вмотивована потребою комплексного осмислення місця й ролі дитячої прози Олександра Гавроша в контексті сучасної української літератури, необхідністю розкриття жанрово-тематичних особливостей творчості письменника, а також спробою цілісно осмислити феномен дитячої літератури крізь призму творчості О. Гавроша.

Дитяча література – складне явище, оскільки вона “повинна відповідати усім вимогам, які висуваються до книги для дорослих, враховувати дитячий погляд на світ як допоміжну художню вимогу”, покликана формувати художній смак і найголовніше – допомагати становленню особистості дитини, прищепленню цінностей, розумінню себе та оточуючих.

Історія дослідження. Активізація дослідження літератури для дітей та юнацтва в незалежній Україні свідчить про посилення уваги науковців, тенденцію до контекстуального осмислення літератури для юного читача. У дослідженнях С. Іванюка, Н. Марченко, О. Богудай, Т. Качак, У. Баран, Н. Марченко, Л. Мацевко-Бекерської, Н. Резніченко, Б. Салюк, Н. Сидоренко, О.Чепурної, О. Цалапової представлені літературознавчий, рецептивний,

дидактичний, інтерпретаційні підходи до осмислення різних літературних фактів дитячої літератури.

Аналіз дитячої прози у творчості Олександра Гавроша потребував використання наукових праць Коровайна Т.А. («Що читають сучасні діти»), Качак Т. («Сучасна українська дитяча література»), Олекса Мишанич («У колі сучасників»), Кремінь Д. («Поетичний театр Олександра Гавроша»), Бореславська С. («Казковий епос Олександра Гавроша»), Ліпич Ю. («Олександр Гаврош»).

Об'єктом дослідження є дитяча література Олександра Гавроша: повість «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу», «Галуна-Лагуна, або Іван Сила на Острові Щастя», «Пригоди тричі славного розбійника Пинті».

Мета дослідження: здійснити комплексне вивчення особливостей творів для дітей Олександра Гавроша в контексті пізнавально – виховного аспекту, та осмислити цю проблему крізь призму творчості письменника.

Поставлена мета передбачає вирішення таких дослідницьких **завдань:**

- дослідити жанрово-тематичне різноманіття сучасної української літератури для дітей різного віку;
- висвітлити становлення Олександра Гавроша як письменника;
- провести аналіз творчості О.Гавроша в пізнавально – виховному контексті.

Методи дослідження. У роботі використано системний, компаративний та біографічний підхід, що передбачає поєднання культурологічного та описового методів. З метою висвітлення особливостей художнього зображення внутрішнього світу персонажів творів Олександра Гавроша використано принцип психоаналітичного методу.

Структура дослідження. Наша робота складається зі вступу, двох основних розділів та підрозділів, висновків і списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

1.1 Історія розвитку літератури для дітей в Україні та на Закарпатті

Дитяча література створена спеціально для дітей (дошкільного, молодшого шкільного і середнього шкільного віку) і включає найкращі класичні, фольклорні, поетичні і прозові твори. Сучасна дитяча література – це кращі зразки художньої, науково-популярної, науково-фантастичної, науково-художньої літератури.

Першими джерелами інформації для дітей про довколишній світ були казки, народні перекази, епічні твори, але на Русі першим, написаним для дітей твором, можна вважати “Поучення”, створене в 1117 р. Володимиром Мономахом. У ньому проповідується християнська мораль, основні принципи гуманізму й патріотизму. Друкованими творами для дітей можна вважати різного роду букварі, азбуковники, потішні (світські) книжки, енциклопедії. [13, с.56]

Першою книгою для дітей, яка була надрукована кирилицею, стала “азбука”, складена Іваном Федоровим у Львові в 1574 році.

В Україні наприкінці XIX – початку XX ст. з’являються письменники, які почали писати твори для дітей і юнацтва. Серед них варто відзначити таких, як Марко Вовчок (М. Вілінська-Маркович) (1833–1907 рр.), І. Франка (1856–1916 рр.), який писав для дітей вірші та казки, у основу яких покладено українські народні перекази, Олену Пчілку (1849–1930 рр.), Лесю Українку (Ларису Косач). Про дохристиянські вірування та культуру писали В. Гнатюк, Б. Грінченко, І. Манжура, І. Рудченко, П. Чубинський. Мотиви українських народних казок знайшли відображення у творах Л. Барановича, І. Вишенського, І. Галятовського, Є. Гребінки, П. Гулака - Артемовського, Ф. Прокоповича, А. Радивіловського, Г. Сковороди, Х. Філарета. Казки переосмислювалися в творах Г. Квіткою-Основ’яненка та Й. Бодянського, С. Руданського (1833/34–1873 рр.) та М. Коцюбинського. До мотивів, сюжетів, образів української народної казки зверталися такі письменники, як О. Іваненко, М. Вінграновський, Н. Забіла, В. Нестайко, П. Тичина, Г. Тютюнник та інші. [13, с. 60].

У XIX столітті відбувся бурхливий розвиток літератури для дітей. По-перше, напрацювання XIX століття створили міцне тематично-жанрове підґрунтя. По-друге, розвивається видавнича справа. По-третє, українська література початку XX століття в основі своїй перетворилася на ідеологічну зброю (література для дітей теж не могла лишитися поза цим процесом). [17, ст.17]

Після російської революції 1905 року на нетривалий час розширилося функціонування української преси. У цей час відбувається активний процес нормалізації та кодифікації норм

української літературної мови, з'являється словники Є. Желехівського та С. Недільського, Б. Грінченка, граматики А. Кримського, В. Сімовича. Точиться полеміка навколо українського правопису і алфавіту.

На початку ХХ століття особливо поширеним в цей період стають історичні та побутові оповідання, що зображували загострені суспільні стосунки та спонукали до боротьби. Традиційна казка початку ХХ століття стає менш популярною, натомість набуває поширення жанр революційної казки. Такими ж ідеями були пронизані й поетичні та драматичні твори перших двох десятиліть. [17, ст.21]

Перші серії книжок для дітей укладаються: "Дитяча бібліотека" (видавництво "Руська рада", 1909), "Час" (1919), "Чайка" (1924), "Дзвін" та інші.

З березня 1917 року в часи Української народної республіки, з української мови знято всі заборони, а тому збільшується кількість видань українською мовою, тематика стає більш різноманітною, опубліковуються книжки для просвіти народу, створюється Вища навчальна академія наук, активно започатковується вивчення української мови і вироблення наукових засад творення національної термінології. [14, ст.34]

Усі ці процеси 20-х років були ознакою відображення української державності й пов'язаною з нею національно-мовною політикою, що впливала на функціонування літературної мови в культурі, освіті, війську, релігії, взагалі в державі.

У цей період для дітей продовжують писати Іван Франко, Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Олександр Олесь, Степан Васильченко, Борис Грінченко, Володимир Винниченко.

У кінці третього - на початку четвертого десятиліття ХХ століття створюються потужні видавництва літератури для дітей. Це насамперед видавництво "Радянська школа" (спрямовує свої зусилля на видання шкільної літератури - це видання на зразок "Весна та літо: Збірка віршів, оповідань та казок", "Держлітвидав" (І. Нечуй-Левицький "Вибрані твори", "Українські народні казки: Легенди, оповідання, речитативні вірші для дітей"), "Молодь" (М. М. Коцюбинський "Ялинка" тощо). У цей складний для української нації період творять такі письменники, як Андрій Малишко, Платон Воронько, Наталя Забіла, Марія Пригара, Оксана Іваненко, Володимир Сосюра, Павло Тичина, Максим Рильський, Борис Харчук, Андрій Головка та інші талановиті митці слова частину своїх творчих надбань вони адресують найменшим читачам. [14, с. 55]

Одним із неперевершених пейзажних ліриків та патріотів слід назвати Максима Рильського. Окремою яскравою сторінки в літературі є пейзажна лірика Павла Тичини. Особливо високий патріотизм лірики Володимира Сосюри ("Любіть Україну", "Україна" та

ін.). Щирі, зрозумілі настанови для юного читача, високий поетизм - все це притаманне ліриці автора.

Війна та повоєнний час накладають свій відбиток на літературний процес. Тодішня соціальна й політична ситуація дала підґрунтя для розвитку жанру воєнної дитячої повісті. У жанрі воєнної дитячої повісті працював Юрій Збанацький («Тасмниця соколиного польоту», «Лісова красуня»).

Юрій Збанацький увійшов як літописець партизанської героїки, життя дітей і молоді, як майстер шкільної повісті, чудовий знавець дитячої психології. У повісті «Тасмниця Соколиного бору» зображено єдність думок і вчинків дорослих і малих, героїзм дітвори в боротьбі з гітлерівськими загарбниками. [14, ст.61]

Розвиваються нові жанри в літературі. Фальшивих, статистичних героїв замінюють веселі й дотепні, у літературу для дітей входить жанр гумористичної прози (нові книги Ю.Збанацької). З'являється жанр гумористичної поезії (Бойко Г.П.). Беручи за основу сюжетно – композиційні мотиви народних казок, автори творів аналізують загальнолюдські цінності, конфлікт починає відображати зіткнення сил добра і зла у первісному розумінні цих понять. Велику аудиторію зацікавлених читачів збирала казка Л. Глазового та Б. Чалого "Про відважного Барвінка та Дзвоника", написана на замовлення журналу "Барвінок" та видана окремою книгою в 1958 році.

Казка "В країні сонячних зайчиків" вводить до літератури нове ім'я - Всеволода Нестайка й одразу ж зробила його популярним.

Імперська розправа над літераторами - шістдесятниками викликала нову хвилю літературної еміграції. У літературі для дітей знову поширилась тенденція до посилення виховного змісту в творах. Критерії естетики переходять до розряду другорядності; гумор, фантазія та конфліктна неоднозначність ставляться під сумнів. [15, с.13]

Певний занепад дитячої літератури відбувся у другій половині ХХ століття. У кінці 60-х - на початку 70-х років складається така ситуація, коли всі більш-менш «вартісні» твори для дітей з'являються з-під пера недитячих авторів. Можна згадати таких : П. Панч, А. Шиян, І. Сенченко та інші "дорослі" письменники звертаються до дитячої тематики.

У цей час до дитячої літератури долучаються такі талановиті митці : поетеса Ірина Жиленко, Дмитро Білоус, Ганна Чубач та інші, популярними стають оповідання Євгена Гуцала, повісті Андрія Дімарова; казки, оповідання та повісті Григора Тютюнника («Климко», «Вогник далекого степу», вірші А. Малишка (окремі з яких стали хрестоматійними - «Помагай», «Чому чапля стоїть на одній нозі», «Ніколи не хвались» та ін.), Івана Драча, Ліни Костенко, Д Павличка, В. Симоненка («Цар Плаксій та Лоскотон»), також твори М. Стельмаха

«Гуси-лебеді летять», М. Вінграновського (повість «Первінка», «Сіроманець»: оповідання, казки, численні поезії). [15, с.19]

Наприкінці 70-х років - протягом 80-х років творчість окремих письменників свіжим струменем вливається до літератури. Поет-пейзажист, творець-мариніст для дітей Анатолій Качан, талановита перекладачка і цікава письменниця М. Слов'янова, гуморист Грицько Бойко, поетеса з тонким чуттям гармонії Ганна Чубач, поет-народознавець Дмитро Білоус, поети і прозаїки Михайло Слабошпицький, Василь Рутківський, Анатолій Камінчук, Петро Перебійніс.

Творчість А. Костецького надзвичайно багата - це ігрова політика оптимізму, позитивізму, динаміки, лукавства і невимушеності. Повість "Суперклея Христофора Тюлькіна, або Вас викрито здавайтеся!" внесла до літератури для дітей новий жанр – дитячий детектив . У цей період виходили друком твори М. Вороного, Б.І Антонича, О. Олесь, В. Винниченка, Олени Пчілки та інших класиків української літератури. [15, с.30]

Говорячи про письменників Закарпаття, маємо згадати саме таких представників літератури для дітей:

Володимир Фединичинець – поет та прозаїк, який народився 9 травня 1943 року в с. Репинне Міжгірського району в селянській родині. Закінчив шкільний відділ Мукачівського педагогічного училища (1961), філологічний факультет Ужгородського національного університету (1966). Працював учителем української мови та літератури у Свердловській спецшколі Луганської області, журналістом у редакції газети «Молодь Закарпаття», старшим науковим співробітником та заввідділом експозиції у Музеї народної архітектури і побуту на Замковій горі в Ужгороді. Працював головним редактором газет «Підкарпатська Русь», «Падіюнка», «Ромсом» та «Едельвейс Закарпаття». В його активі чимало збірок поезії і прози для дітей «Едет кот на торжок», «Від осені до осені», «Хитрун Мішел», «Михайликові голуби», «Добродій», «Від осені до осені» та ін. Фединичинець є двічі лауреатом Міжнародної премії ім. О. Духновича, лауреат крайової літературної премії ім. Ф. Потушняка. Відтак його ім'я фігурує у багатьох енциклопедіях, у тому числі і в угорській «Антології світової літератури». Член Національної спілки письменників України з 1983 р. [18, с.33]

Василь Васильович Шкіря – письменник, народився 21 травня 1958 року в с. Загаття Іршавського району. Закінчив Мукачівський радгосп-технікум (1978) та факультет журналістики Львівського держуніверситету ім. Франка (1986). Працює завідуючим відділом Іршавської районної газети “Нове життя”. Відповідальний секретар літстудії “Промінь”.

Шкіря творить літературну казку. Він пише казки про тварин і соціально-побутові. Герої його дитячих творів живуть поруч з нами, вони вчать нас бути сміливими і мудрими, долати перешкоди й біди, не забувати про добро. Вовк, лисиця, кабан, їжак, ворона чи

горобець уособлюють повну домінуючу рису характеру чи вдачу людини. Казки В. Шкірі попри свою, на перший погляд, простоту і мудрість образні і дотепні. Вони розширюють дитячий кругозір, допомагають юному читачу чи слухачу пізнавати навколишній світ, розрізнати добро і зло. Певне тому казки В. Шкірі залюбки читають не тільки діти, а і дорослі. Лауреат Всеукраїнської премії ім. В. Кобилянського за книгу казок «Пригоди Білявчика» (1999), та обласної премії ім. Ф. Потушняка за книжки казок «Іван Сила і брати розбійники» (2005).

Автор творів для дітей: “Сльоза лелеки” (1991), “Як осел вогонь сховав” (1992), “25 казочок для маленьких діточок” (1994), “Розбиті серця” (1995), “Три бажання” (1996), “Візок казок” (1998), «Пригоди Білявчика» (1999), “Король жебраків” (2002), “Небезпечна краса” (2003), «Стежина» (2006), «Іван Сила і брати розбійники» (2005), «Михайлик – Насміхайлик» (2007), «Майстер Нехай» (2008). (Гутенна В. 2001:44). [18, ст.36]

Повх Лідія (Ходанич Лідія Петрівна) народилася 25 квітня 1961 р. в с. Кушниця Іршавського району Закарпатської області. У 1983 р. закінчила філологічний факультет Ужгородського державного університету (відділення української філології). З 1997р. член Національної спілки письменників України. Поетеса.

Друкувалась у журналах „Соняшник”, „Малятко”, „Карпатський край”, „Шлях освіти” (Україна); „Дукля”, „Веселка”, „Дружно вперед” (Чехо-Словаччина); „Веселка” (США), а також у багатьох альманахах, антологіях, колективних збірниках, підручниках та посібниках для початкової школи та дошкільних закладів.

Автор творів для дітей: «Йшла ворона по перону», «Цар Іван – з кукурудзи качан», «Нумо гратися усі: Книжечка віршів, забавлянок, пісеньок, лічилок та дражнілок», «Дражнілки», «Політ на кулі». [18, с.41]

Юрій Васильович Шип народився 3 травня 1943 року в с. Мокра Перечинського району Закарпатської області. Закінчив філологічний факультет Ужгородського національного університету. Майже 40 років учителював. Працював редактором відділу тижневика „Карпатський край”. З 1992 року – головний спеціаліст державного управління екології та природничих ресурсів Закарпатської області.

Нагороджений урядовою нагородою – медаллю „За відвагу на пожежі” за врятування двох дітей. Член Національної Спілки письменників України з 1989 року.

Лауреат літературних премій – обласної – імені Федора Потушняка та Всеукраїнської – імені Леоніда Глібова.

Автор гумористичних та інших творів для дітей: „Феркові фіглі” (1990), „Веснярики” (1994), „Прогулянка по звіринцю” (1994), „Не плюй, Грицю, у криницю” (1995), „Співаночок

для діточок” (1999), „Попенкова пісня” (2000), „Усміхнена педагогіка” (2001), „Як Юрасик чесним став” (2004) та ні. (Гутенна В. 2001:52) [18, с.42]

Людмила Кудрявська багато творів з української переклала для широко відомого дитячого журналу “Барвінок”, а також для інших видань – журналів та збірників. З 1975 року – одна за одною виходять дитячі книжки Людмили Кудрявської від “Сосенки” до “Храброго кролика и других историй”, яка вийшла 2008 р. А між ними були: “Начинай считать слонов!”, яка вийшла у Московському видавництві “Малыш”, “Кто молчит за окном”, “Замечательный гномик” (ця віршована казка про пригоди електричного струму була відзначена в 1986 році премією видавництва “Веселка” (Київ) у республіканському конкурсі на кращий твір для дітей дошкільного віку). За нею з’явилися книжки: “У меня везде друзья”, “День рожденья Муравья”, “Летающие деревья” (збірка оповідань); “Как зовут тебя, собачка?” (тематична: про різні породи собак розказано в поетичній формі); ще одна тематична книжка – “В гостях у Клоуна”, збірка віршів-анаграм пізнавального характеру “Ракета в карете” (у співавторстві з братом Русланом Кудрявським); ще одна лінгвістична книжка – “Панамка из Панамы” (омоніми у віршах); і знову – оповідання та казки, а також повість-казка, які склали збірку “Храбрый кролик и другие истории”. [18, ст.46]

Ольга Олександрівна Тимофєєва народилася 8 червня 1953 року в селі Золотий Потік Буцацького району Тернопільської області. У 1970 році закінчила Золотопотіцьку середню школу, поступила до Львівського педагогічного училища на заочне відділення, яке закінчила у 1975 році. Разом із навчанням освоювала ази педагогічної праці у рідному дитячому садку. В 1976 році стала студенткою стаціонарного відділення педагогічного факультету Рівненського педагогічного інституту, який закінчила у 1980 році, отримавши диплом з відзнакою за спеціальністю викладач дошкільної педагогіки і психології, методист по дошкільному вихованню.

За направленням приїхала у Закарпаття, де отримала призначення на посаду методиста Закарпатського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, на якій працює донині.

Автор багатьох методичних розробок, посібників, наукових статей. Член НСЖУ. Член Національної Спілки художників України (2001) та член Закарпатської Спілки письменників (2002). Автор творів для дітей: „Родинна скринька” (1999), „Косиці Карпат” (1999), „Вечірня казка” (2001), „Чарівні віконця” (2002), „Незвичайний календар” (2003), „Котилася діжечка” (2006). [18, ст.49]

Маргарита Василівна Меденці (дівоче прізвище Матей) – народилася 1953 року в селі Баркасово на Мукачівщині. Закінчила Свалявський політехнікум й факультет журналістики Львівського держуніверситету ім. І. Франка, член Національної спілки

журналістів України. Друкуватися почала 1978 року в мукачівській газеті “Прапор перемоги” (нині «Панорама»). Перша книжка творів для дітей Маргарити Меденці “Як ведмідь будував дім” вийшла навесні 2000 року у видавництві “Карпатська вежа”.

Автор творів для дітей: «Як ведмідь будував дім», «Жменька дива світу чарівного», «Хто в природі – у пригоді», «У крокодила новосілля». [18, ст.41]

Галина Розкута (Барна Ганна Миколаївна) народилася в м. Хуст Закарпатської області. Закінчила математичний факультет Ужгородського державного університету. Працювала вчителем математики в селах Хустського району та в м. Хуст. З 1973 року стала працювати у школах Ужгорода. Почала писати вірші ще в 60-тих роках минулого століття, а друкуватися – лише з 1992 року в обласних газетах.

Автор збірок “День у терновому вінку” (2005), “Капосні несподіванки” (2005) і віршів для дітей “Песик прізвище забув” (2005) і “Літо сподівань” (2007) та «Пригоди дівчинки Улянки». [18, с.46]

Христина Керита народилася в с. Драгово Хустського району в родині лісоруба. Закінчила Хустське медичне училище (1972), філологічний факультет Ужгородського державного університету (1981), аспірантуру при університеті. Працювала медсестрою хірургічного відділення Хустської райлікарні (1972 – 1976), перекладачем відділу дубляжу в газеті „Закарпатська правда”(1981 – 1982), літературним консультантом у газеті „Молодь Закарпаття”(1985 –1992).

З 1992 р.– вчителька української мови та літератури у ЗОШ № 6 Ужгорода. Писати вірші почала у шкільні роки. Друкується з 1969 року.

Член Національної спілки письменників України з 1982 року. Довгі роки Христина Керита очолює міську літературну студію „Джерело”, виявила і пробудила творчі здібності в багатьох юнаків і дівчат. З кращих учнівських творів упорядкувала та видала збірники „Вітрила”, „Джерело”, „Пролісок”, „Ластівка” „Світанок віку”. Підготувала до друку рукопис книжки для дітей „Ви чули про гнома?” , два рукописи віршів і поем. [18, с.47]

1.2. Жанрово-тематична та ідейно-проблематична специфіка сучасної української літератури для дітей

У ХХІ столітті з’явилося багато нових імен і велика кількість текстів, адресованих дітям. Поряд із класиками (Всеволод Нестайко, Анатолій Дімаров, А. Костецький, Володимир Рутківський, Ярослав Стельмах,), які продовжують (продовжували) працювати у царині дитячої літератури, з’явилося ціле гноно письменників, чия творчість адресована дітям: Іван

Андрусак, Валентин Бердт, Леся Воронина, Олександр Гаврош, Сергій Гридін, Олександр Дерманський, Оксана Думанська, Марина та Сергій Дяченки, Андрій Кокотюха, Оксана Кротюк, Оксана Луццевська, Галина Малик, Зірка Мензатюк, Марина Павленко, Ігор Січовик, Наталка Сняданко та ін. Дитяча проза репрезентує традиційну тематику: історичну, шкільну, дитинства. За жанровими різновидами є фантастична, пригодницька, казкова проза, у межах якої можна виокремити багато модифікацій та метажанрів: фентезі, повість-казка, казковий роман-хроніка, краєзнавчий детектив, шкільна повість, фантастична повість тощо. [16, с.88]

Різноманітність тематики, жанрів, жанрових різновидів, метажанрів, модифікацій, стильових напрямів потребує теоретичного аналізу, осмислення й узагальнень.

Нині проблеми сучасної дитячої літератури досліджують У. Гнідець, С. Іванюк, Т. Качак, В. Кизилова, Л. Круль, Л. Лебедівна, Н. Марченко, І. Мацько, О. Папуша, Б. Салюк, О. Січкар, Н. Трохим, Л. Чередник.

Здебільшого предметом наукових розвідок є осмислення явища, яке називаємо сучасною літературою для дітей та юнацтва, за різними напрямками й аспектами. Маємо аналітико-синтетичні, загальнотеоретичні, порівняльні, монографічні статті. [16, с.89]

Вагомий внесок у теоретико-літературознавчий дискурс зробив Центр дослідження літератури для дітей та юнацтва (президент У. Гнідець), який акумулював доробки науковців з означеної проблеми у віснику «Література. Діти. Час» [2, 3, 4, 5]. Здебільшого, це доповіді науковців, які беруть участь у щорічних наукових конференціях, що відбуваються у рамках мандрівного симпозіуму «Література. Діти. Час»

Основними жанрово-тематичними різновидами сучасної прози для дітей шкільного віку (5-9 клас) є казкові, фантастичні, історичні, біографічні, реалістичні твори. [15, с.56]

Провідним жанром у сучасній прозі для дітей є літературна казка. Спостерігається значне посилення тенденції до модифікації жанру в означений період через поєднання казки з іншими жанрами: казкова повість (Г. Пагутяк «Втеча звірів, або Новий бестіарій», В. Рутківський «Бухтик з тихого затону»), повість-казка (Ю. Винничук «Місце для дракона»), казкова хроніка (роман) (О. Росич «Розбійник Пинтя у Заклятому місті»), фантастична казка (Галина Малик «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії»), казка-драма (З. Мензатюк «Дочка Троянди»), «адресована казка» (О. Росич «Джованні Трапатоні» - казка для підлітків, їхніх батьків, дідусів та бабусь), збірки казок, поєднаних одним наратором або спільним місцетворенням чи «місцеперебуванням» (Д. Матіяш «Казки від П'ятинки», З. Мензатюк «Київські казки», М. Павленко «Казки із Ялосоветиної скрині»). [15, с.60]

Сюжети казкових творів здебільшого оригінальні або частково запозичені: наприклад, з біблійних оповідань (Д. Матіяш «Казки П'ятинки»), народних казок Карпатського регіону

(О. Гаврош «Розбіник Пинтя у залятому місті»), стилізовані під фольклорні (М. Павленко «Казки із Ялосоветиної скрині»). Для сюжетного хронотопу переважної більшості казок властивий динамізм, ущільнення часу.

Характерними є героїчні (О. Гаврош «Розбіник Пинтя у залятому місті») та фантастичні (Галина Малик «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії», Г. Пагутяк «Втеча звірів, або Новий бестіарій», О. Росич «Джовані Трапатоні») мотиви, що переплітаються з повсякденними. Мотив подорожі у літературній казці сучасних письменників часто набуває символічного значення ініціації - посвячення героя у таємниці «чужого» світу: світу звірів, Закрайсвіття, Недоладії, усвідомлення своєї причетності до «чужого» простору та спостереження змін, що відбуваються з персонажем внаслідок такої взаємодії. [15, с.61]

Важливим чинником аналізу означеного жанру та його модифікацій є казкова поетика, яка визначається творчою манерою митця і підпорядковується обраному жанровому різновиду. Літературознавці вважають особливостями поетики літературної казки розважальність, здатність здивувати, вразити читачів. Найчастіше у сучасних казках — це поєднання реального і фантастичного у зображенні героїв, подій, пригод. Як правило, казкові персонажі є носіями якихось характерних рис: позитивних чи негативних. Вони перебувають в опозиції, втілюючи таким чином протиборство Добра і Зла. Найчастіше героями оригінальних авторських казок є діти («жанрові персонажі»): Доня (Г. Пагутяк), Аля (Галина Малик), Соня (О. Дерманський), Лада (О. Росич), Сергійко та Оля (В. Рутківський).

Казковий жанр дає можливість авторові розкрити важливі проблеми сучасності, виявити творчу індивідуальність, долучити читача до естетики казки, запросити до роздумів і співпереживання. Казкові мотиви різноманітні, проте й для них характерне поєднання фантастичного і реального, чарівного і прагматичного, матеріального і духовного. Це стосується і персонажів: вигаданих та реальних. [18, с.8]

Історична проза для дітей представлена власне історичними творами: романами-трилогіями «Сині Води», «Джури козака Швайки» В. Рутківського, дилогією «Іван Сірко - великий характерник», «Іван Сірко, славетний кошовий» М. Морозенко. За більш точним визначенням (беручи до уваги класифікацію С. Андрусів) - це історико-художні твори, оскільки у співвіднесенні історичних реалій та художніх версій у них превалюють останні. Окрім того, сюжетна канва, в основному побудована на пригодах героїв, тому можна визначити й різновид: історико-пригодницькі (позаяк тексти написані для категорії підлітків, які за своїми віковими особливостями таку літературу сприймають дуже емоційно і захоплено). [18, с.91]

Основою кожного твору цього жанру є історичні реалії, віддалені у часі. Здебільшого автори звертаються до епохи козаччини, зокрема періоду боротьби козаків з турками і

татарами. Винятком, окрім «Джур» В. Рутківського, є його ж роман-трилогія «Сині Води», у якому відтворена доба після Батієвого спустошення Київської держави, зокрема історична битва під Синіми Водами, котра стала початком звільнення східнослов'янських народів, зокрема української людності від панування Золотої Орди. Цей період найменш досліджений науковцями і відповідно не осмислений художньо письменниками. Найважливішою заслугою є те, що Рутківський обирає такі періоди історії і творить повнокровні художні полотна з рельєфно чіткими образами-персонажами, які діють у своєму історичному часі цілком природно, органічно. [14, с.92]

Історико-пригодницькі тексти відтворюють реальні події конкретного історичного періоду та людину, що живе в цих реаліях. Проте створити художній твір без вигадки та домислів неможливо, оскільки фантазія автора відіграє провідну роль у мистецтві. Тому хронотоп історичних творів традиційний: означено конкретний географічний населений пункт (пункти: країни, регіони, міста, села) та інші географічні об'єкти: ріки, гори тощо, зазвичай з історичною назвою. Час або чітко вказано, наприклад, дати історичних битв, народження чи смерті видатних історичних осіб (Івана Сірка) або час вгадується за описом реалій того часу: побуту, одягу, мови персонажів тощо. Проте автори уводять до своїх творів вигаданих персонажів, домислюють події, які могли б відбутися за художньою логікою, створюють серію пригод, сюжет в основному будують за причинно-наслідковим зв'язком. Письменник більш вільний у своїх домислах тоді, коли йдеться про історичний час (як у трилогіях Рутківського, наприклад), а не про конкретну історичну особу (як у М. Морозенко в діалогії про І. Сірка), оскільки «автор більш «прив'язаний» до фактів і подій біографії свого героя». З огляду на це твори В. Рутківського належать до типової історичної прози, а твір Морозенко - до історико-біографічної. [14, с.99]

Спільними особливостями творів цього жанрового різновиду є органічний зв'язок із фольклорними творами, які мають романтичний елемент у змістовому плані: легендами, переказами, думами, історичними піснями. Нині спостерігається пошук інтересу до українського феномену характерництва як інституції, що формувала касту воїнів-характерників, які мали надзвичайні здібності і застосовувала їх в бою, в побуті, і в лікарській справі. Очевидно, що така увага обумовлена сплеском національної самосвідомості зі здобуттям незалежності України та як противага гарріпотерівському чаклунському засиллю у світовій літературі. Сильовою домінантою означених творів є поєднання романтичної традиції письма з реалістичним потрактуванням історичних фактів. [14, с.102]

Ще однією важливою ознакою історичних творів для дітей є їхня особлива проекція на читача: не тільки запросити до споглядання подій у минулому, а викликати особистісне ставлення, певні почуття, спонукати до оцінки зображуваного та усвідомити зв'язок між

давноминулим і сьогоднішнім. Безсумнівно й те, що згадані тексти «відповідають духові зображеної епохи».

У сучасній біографічній прозі для дітей можна виокремити такі різновиди: а) художня біографія про видатних осіб, б) життя видатних дітей; в) автобіографічні твори письменників.

Отже, перші два різновиди художньо-біографічних творів мають такі спільні риси. Мета - всебічне дослідження особистості головного героя. Форма викладу від третьої особи. Сюжет - це хронологічна розповідь про життя видатної людини та художнє відтворення умов, у яких відбулося формування особистості. Важливим є описи елементів побуту, інтер'єру, звичаїв, одягу для достовірної передачі історичного відрізка часу, коли жив персонаж.

Художньою біографією про видатних осіб може слугувати книга О. Гавроша «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини у світі». Автор написав біографічну повість для дітей молодшого та середнього шкільного віку про видатного українця Івана Фірцака, якого було визнано найсильнішою людиною ХХ століття. [13, с.11]

У 2007 році видавництво «Грані-Т» заснувало серію «Життя видатних дітей». Тексти розраховані на читача віком від 8 до 12 років. Щороку виходить кілька книг відомих письменників, у яких вміщено біографічних п'ять оповідань про дитинство знаменитих людей: вчених, політиків, духовних провідників, полководців, митців різних часів і народів, з умовою, що один має бути з українців. Беручи за основу найбільш важливі факти з біографії, автори творять цікаву історію життя людини. Особлива увага надається періоду дитинства. Як правило, обирається кілька епізодів, які кардинально вплинули на вибір життєвого шляху. Серед авторів - відомі дитячі письменники (І. Андрусак, Л. Воронина, О. Дерманський, М. Павленко,), що є додатковою важливою мотивацією до читання. До кожного тексту вміщено історичну довідку, що дає коротку інформацію читачеві про особу. Отже, жанр біографічного оповідання має певні спільні та відмінні риси, що й біографічна повість: епічна розповідь, кілька епізодів із життя (відповідно до обсягу), менша чи більша кількість дійових осіб, описи (портрет, інтер'єр, пейзаж) в оповіданні їх значно менше. Наприклад, книга «Леся Воронина про Брюса Лі, Махатму Ганді, Жорж Санд, Федеріка Шопена, Івана Миколайчука» є яскравою ілюстрацією цієї серії.

Схожий підхід застосовано до видання серій книг «Апріорі - дітям» (видавництво «Апріорі», 2009) та «12 балів» (видавництво «Зелений пес», 2011). [13, с.17]

Третій різновид - автобіографічні твори письменників для дітей. Тема цих творів - дитинство митця. Увібравши в себе основні риси біографічного жанру, власний художній життєпис художника слова має й відмінні риси. Це вищий рівень достовірності у викладі фактів, описів переживань, психологічного стану. Розповідь ведеться від першої особи.

Важливим є те, що автор не так акцентує на зовнішній дії, як досліджує внутрішню духовну сферу, відтворює свої дитячі почуття, враження, переживання уже в дорослому віці.

У сучасній дитячій літературі небагато автобіографічних творів, адресованих дітям. Як приклад, книга В. Рутківського «Потерчата», означена автором як «Дитяча сповідь для дорослих, які так нічому й не навчилися».

У цьому випадку можна говорити про біографію не тільки як жанр, а як текст, оскільки життя письменника, точніше, етап життя, дитинство, що мало би бути найщасливішим періодом, перетворилося на драму із-за дорослих, які затіяли божевілля - війну, описаний художньо досконало і має більше рис власне художньої літератури за стильовими ознаками. Функція автобіографічних творів передусім естетична, а потім - інформаційна, на відміну від аналізованих вище текстів. [13, с.19]

Сучасні письменники, які творять для підліткової категорії, часто обирають фантастичний жанр та фентезі для втілення своїх задумів. У цьому жанрі активно працюють Галина Малик, Сергій Оксенік, М. Павленко, Г.Пагутяк, М. та С. Дяченки. Найбільш апробований у сучасній літературі жанр фантастичної прози - повість. Фантастичні повісті «Злочинці з паралельного світу» та «Злочинці з паралельного світу-2» у Галини Малик є зразками цього жанрового виду.

Пригодницькі, пригодницько-детективні та пригодницько-фантастично-детективні твори (повісті, романи) пишуть для підлітків Л. Воронина «Таємне товариство боягузів, або Засіб від переляку №9», «Пастка для синьоморда, або Таємне Товариство Брехунів», «Суперагент 000. Таємниця Золотого кенгуру», А. Кокотюха «Таємниця козацького скарбу», Сергій Оксенік «Лісом, небом, водою», М. Павленко пенталогія «Русалонька із 7-В ...».[13, с.22]

Основа сюжетів цих творів - розкриття таємниць, злочинів. Головні герої - сучасні діти-підлітки, наділені характерними рисами: допитливістю, непосидючістю, спостережливістю. Вони керуються шляхетними мотивами: допомогти усім, кому загрожує небезпека (як собі уявляють персонажі), ну й амбітними також - бажання зробити героїчний вчинок, прославитися. Третій різновид - автобіографічні твори письменників для дітей. Тема цих творів - дитинство митця. Увібравши в себе основні риси біографічного жанру, власний художній життєпис художника слова має й відмінні риси. Це вищий рівень достовірності у викладі фактів, описів переживань, психологічного стану. Розповідь ведеться від першої особи. Важливим є те, що автор не так акцентує на зовнішній дії, як досліджує внутрішню духовну сферу, відтворює свої дитячі почуття, враження, переживання уже в дорослому віці.

У сучасній дитячій літературі небагато автобіографічних творів, адресованих дітям. Як приклад, книга В. Рутківського «Потерчата», означена автором як «Дитяча сповідь для дорослих, які так нічому й не навчилися». [11, с.201]

У цьому випадку можна говорити про біографію не тільки як жанр, а як текст, оскільки життя письменника, точніше, етап життя, дитинство, що мало би бути найщасливішим періодом, перетворилося на драму із-за дорослих, які затіяли божевілля - війну, описаний художньо досконало і має більше рис власне художньої літератури за стильовими ознаками. Функція автобіографічний творів передусім естетична, а потім - інформаційна, на відміну від аналізованих вище текстів.

Сучасні письменники, які творять для підліткової категорії, часто обирають фантастичний жанр та фентезі для втілення своїх задумів. У цьому жанрі активно працюють Галина Малик, Сергій Оксенік, М. Павленко, Г.Пагутяк, М. та С. Дяченки. Найбільш апробований у сучасній літературі жанр фантастичної прози - повість. Фантастичні повісті «Злочинці з паралельного світу» та «Злочинці з паралельного світу-2» у Галини Малик є зразками цього жанрового виду. [12, с.223]

Пригодницькі, пригодницько-детективні та пригодницько-фантастично-детективні твори (повісті, романи) пишуть для підлітків Л. Воронина «Таємне товариство боягузів, або Засіб від переляку №9», «Пастка для синьоморда, або Таємне Товариство Брехунів», «Суперагент 000. Таємниця Золотого кенгуру», А. Кокотюха «Таємниця козацького скарбу», Сергій Оксенік «Лісом, небом, водою», М. Павленко пенталогія «Русалонька із 7-В ...».

Основа сюжетів цих творів - розкриття таємниць, злочинів. Головні герої - сучасні діти-підлітки, наділені характерними рисами: допитливістю, непосидючістю, спостережливістю. Вони керуються шляхетними мотивами: допомогти усім, кому загрожує небезпека (як собі уявляють персонажі), ну й амбітними також - бажання зробити героїчний вчинок, прославитися.

Переважна більшість творів має ознаки фентезі. Особливості сюжету і композиції аналізованих текстів зумовлені адресатом і підпорядковується авторській ідеї: простежити, як відбувається процес дорослішання персонажів, усвідомлення себе у світі однолітків, перемога над своїми вадами: Софійки (М. Павленко пенталогії про Русалоньку), Кліма Джури (Л. Воронина «Таємне товариство боягузів, або Засіб від переляку №9»), Данила та Богдана (А. Кокотюха «Таємниця козацького скарбу»). Це своєрідний квест (у літературі фентезі - це особливий вид сюжету, опис шляху героя), подорож, шлях як мандри у часопросторі з благородною метою: допомогти іншим й одночасно - це дорога до себе (шлях у собі) внутрішньо змінених. [15, с.78]

У кожному з творів дія відбувається у наші дні. Головні герої живуть звичними реаліями вдома, у школі, займаються улюбленими справами, спілкуються з друзями, по-різному проводять вільний час. Однак вони потрапляють у ситуації, коли пригоди неминучі, оскільки зав'язка - це несподівана зустріч, таємнича подія, загадка, яку треба розкрити, бо від цього залежить чиясь доля, навіть життя. Поряд з цілком реальними є фантастичні, міфологічні персонажі, речі. Наприклад, у Павленко Загублений у часі привид хлопчика, Русалка, сліпий старець з минулого, а також стара шафа для мандрівок у часі, коралі як символ щастя тощо.

Твір Г. Пагутяк «Королівство» можна означити як роман-міське фентезі. Автор вміщує у своєму творі різні вигадані світи: Королівство (досконалий світ, потойбіччя), Серединний (реальний світ людей) та Граничний (світ нечистої сили) світи, які межують, але дуже різні. [15, с.80]

Сучасна фантастична, пригодницька та детективна проза для дітей має свої особливості у жанровому та стильовому плані. У чистому вигляді творів конкретних жанрів немає. Зазвичай, це змішування жанрів. Через розвиток жанрових форм, їх модифікацію, асиміляцію автори творять нові різновиди: романний серіал для підлітків (пенталогія М. Павленко), пригодницько-фантастично-детективні твори (повісті Л. Вороніної, А. Кокотюхи), пригодницько-фантастичний роман (за визначеннями деяких науковців - роман-утопія) (Сергій Оксенік). В основному спостерігаємо поєднання різних світів, персонажів, речей - реальних і вигаданих (у фантастиці). У творах «опредмечено» конкретний зміст: життя сучасних дітей у реаліях сьогодення, проблеми, які існують у світі дітей і дорослих, їхнє взаємопереплетення, - за допомогою поєднання реалістичної і романтичної манери письма. Стильовими домінантами є використання фантастичних, містичних елементів, конструювання ускладненого часопростору. [15, с.81]

У жанрі реалістичної прози написані твори В. Бердта, С. Гридїна, О. Думанської, О. Луцевської, О. Яблонської. Усі твори: «Мій друг Юрко Циркуль та інші» В. Бердта, «Не такий» С. Гридїна, «Дівчинка з передмістя» О. Думанської, «Друзі за листуванням», «Найкращі друзі», «Інша країна» О. Луцевської, «Як я руйнувала імперію» З. Мензатюк, за винятком «Золотої серединки» О. Яблонської, це повісті. Про це свідчить обсяг, наявність певної кількості персонажів, складність поставлених проблем. Тематика названих текстів стосується реалій життя дитини у світі дорослих, дорослішання, пошуку себе, адаптації в соціумі, духовних і моральних цінностей. У творах діють реальні персонажі у реальній дійсності, проблеми цілком реальні й актуальні. Для творів реалістичного характеру притаманна певна авторська позиція щодо зображуваного, яка виявляється насамперед через зміст, семантику, поетику. Авторська увага зосередження на зовнішніх і внутрішніх виявах

поведінки персонажів, на чинниках, що зумовлюють логіку вчинків. Основним рушієм є конфлікт чи конфлікти. Вони традиційні: між батьками і дітьми, однокласниками, однолітками. Найчастіше ці конфлікти морально-етичні, рідше - соціальні, Час і місце дії не названі конкретно, проте реальність створюється за допомогою певного тла, на якому відбуваються події: інтер'єри, побут, школа, табори відпочинку, місця для розваг школярів тощо. Характерна мова персонажів з її сленгом, суржилом та (майже в усіх творах) чіткий поділ на негативних та позитивних персонажів. Як «мовна особистість» сучасний школяр у сучасних текстах надається до класифікації: ті, що послуговуються майже бездоганною українською мовою, ті, що не надають цьому значення або й хизуються своєю «сучасною» мовою. Третя група персонажів - це такі, хто знаходиться посередині, бо незнання мови їх непокоїть, тому й намагаються ставати кращими. [15, с.99]

Основними стильовими ознаками реалістичних творів є аналітичність. За Наливайком, це «одна з атрибутивних рис реалізму й водночас як одна із його стильових домінант». Більшою чи меншою мірою це стосується сучасної реалістичної прози для дітей. Устами персонажів, ліричними відступами, тональністю описів автор виявляє своє ставлення до зображуваного: засуджує, обурюється, схвалює, оцінює відповідно до загальнолюдського.

Отже, жанрова система прози у сучасній літературі для дітей досить різноманітна, хоча переважно сконцентрована в рамках традиційних тематичних парадигм. Це історична та біографічна, фантастична, пригодницька, детективна, реалістична проза та літературна казка.

Проте особливістю є модифікація жанрів, творення метажанрів, а окремі автори є новаторами у жанротворенні.

Стиль, як відомо, виявляється «як на рівні окремого твору, так і на рівні творчості митця й цілих течій та напрямів». У межах одного жанрово-тематичного різновиду прози цілком закономірно простежуються спільні для усіх творів риси й одночасно виокремлюються тип творчості та ідіостиль конкретного митця. Це й формує стиль сучасної прози для підлітків.

Визначення стильових домінант у жанрово-тематичних різновидах сучасної прози для дітей (проблематика, образна система та засоби її творення, фабула та сюжет, конструювання часопростору тощо) та з'ясування основних стильових тенденцій (течій): реалістичної, романтичної, казково-міфологічної, філософсько-метафоричної, іронічно-ліричної тощо — важливий аспект майбутніх наукових розвідок. [16, с.8]

РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ О.ГАВРОША

2.1.Олександр Гаврош: життя і творчість

Олександр Гаврош — сучасний український письменник і журналіст, автор поетичних збірок, публіцистичних творів і дитячих книжок.

Олександр Дюлович Гаврош народився 26 березня 1971 року в місті Ужгород. Любов до книжок з'явилася ще в дитинстві. Батько за фахом був газоелектрозварювальник, саме він прищепив любов до читання ще змалку. Мама майбутнього письменника працювала на хлібокомбінаті. У сім'ї Олександр не єдина дитина, у письменника також є рідний брат Юрій, на 3 роки молодший від Олександра. Змалечку у малого Сашка було бажання писати, у 8 класі він писав романтичні вірші, і тоді він зрозумів, що живе книжками та має талант до написання віршів. Навчався у середній школі номер 15 імені Леніна. Багато вільного часу проводив у бібліотеці, дорогою додому часто читав книжки.

Закінчив Львівський національний університет імені Івана Франка, де навчався на журналіста. Після закінчення університету (2006-2007 роки) почав працювати завідувачем літературно-драматичної частини Закарпатського українського музикально-драматургічного театру.

Окрім того, починав писати “дорослі” твори, проте згодом перейшов на дитячу літературу, бо мав велике бажання розповісти дітям про захоплені українські історії.

З 2000-их років почав писати художні твори. «До літератури прийшов еволюційно, внаслідок внутрішнього розвитку», — пояснює автор зміну в своєму житті. Після виходу кількох збірок поезії спробував себе у прозі. За словами Олександра Гавроша, поети — це люди «без шкіри», які сприймають усе гостро, драматично. Він «прожив цей емоційний стан і перейшов до прози».

З 2009 року почав працювати над збіркою “Українська дитяча класика” разом з видавництвом “Трані-Т”. До цієї збірки увійшли твори Бориса Комара “Векша”, Миколи Трублаїні “Лахтак” та “Прекрасні катастрофи” Юрія Смолича. Праця над збіркою була завершена у 2010 році.

Олександр Гаврош є членом Асоціації українських письменників та Національної спілки письменників України. Також письменник заснував і очолив два клуби журналістів, серед яких були “НеГасмнича вечера” та “Театрал Закарпаття”. Автором було написано понад двадцять власних книжок та близько двох тисяч публікацій у пресі. Говорячи про себе, Олександр Гаврош каже, що живе книгами. Має вдома величезні полиці для зберігання

різноманітних книг. Свої творіння автор пише в різних жанрах та вважає, що саме журналістика зробила його відповідальною людиною. Твори сучасного письменника досить лаконічні та стислі, не містять зайвих слів, адже при написанні Олександр оперує лише правдивими фактами з перевірених джерел. Головне для автора – це розповісти цікаву історію, яка заповнить уяву читача.

Окремі твори відомого письменника перекладені польською, білоруською, німецькою, словацькою та сербською мовами.

Найбільшими своїми захопленнями Олександр Гаврош вважає історію, культуру, літературу, театр та кіно. Отримує величезне задоволення від читання, особливо від роману “Аліна і Костомаров”, автором якого є Віктор Домонтович.

Одружився письменник, коли йому виповнилося 24 роки. Обраницею письменника стала жінка, яку звали Оксана. Жінка письменника працює викладачем Закарпатського художнього інституту. За фахом мистецтвознавець. Мають 19-річного сина Данила, який тепер є студентом львівського університету “Львівська політехніка”, та захоплюється боксом. Будучи маленьким, Данило був першим читачем свого батька. Сьогодні подружжя мешкає окремо, кожен має свій власний простір.

Тато письменника помер у віці 45-ти років через інсульт, Олександр на той час було 24 роки, за три тижні після весілля. Для сім’ї це було тяжкою втратою. Мати (її також називали матушка Варвара) пішла у монастир.

Безсумнівно, що Олександр Гаврош є романтиком, адже любов, на його думку, завжди надихає. У 2011 році він став переможцем у конкурсі “Коронація слова” з п’єсою “Цирк Івана Сили”, а у 2013 році одержав перемогу у Національному конкурсі “Найкраща книга України”.

Один з найцікавіших творів Олександра Гавроша – “Неймовірні пригоди Івана Сили”. Це пригодницька повість, яка розповідає про захопливі пригоди одного з найсильніших людей світу. Прототипом головного героя стала реальна людина — закарпатський силач Іван Фірцак.

Історія Івана Федоровича Фірцака доволі цікава. Він народився 29 липня 1899 р. у Білках на Іршавщині в селянській родині. Білки – це одне з найбільших сіл Закарпаття, де проживає близько десяти тисяч жителів. Родина Івана жила в присілку, що називається Телятинцем, і належала до середняків. Також Іван Фірцак також мав ще двох братів та сестру.

У двадцять років Іван подався на заробітки до Праги. Спершу він потрапив до Чехословаччини, де після виснажливої праці та поневірянь долучився до циркового мистецтва, тим самим залишивши любительський спорт. Ставши артистом знаменитого празького «Герцферт-цирку», він подорожував світом, полонивши своєю майстерністю Грецію, Угорщину, Данію, Румунію, Францію, Болгарію, Канаду, США та багато інших країн. Усього Іван виступав у 64-х країнах світу. Фірцак, якого на афішах називали Іван Сила, виходив на

сцену перед великими аудиторіями у Берліні, Відні, Вашингтоні, де гнув у руках цвяхи, рвав залізні ланцюги, пальцями рук робив з цвяхів усілякі фігури, лежав на розбитому склі, тим часом тримаючи на собі 500 кілограмів ваги, зубами тягнув велетенські вантажівки, жонглював важкими предметами, у боксерських рукавицях вступав у двобій із світовими чемпіонами. І це ще далеко не все. За його програми, трюки, феноменальну силу та багато унікальних рекордів світова громадськість присвоїла Івану Фірцаку ім'я античного героя Кротона, який, прийшовши на олімпійський стадіон з биком на плечах, протримав його так цілих півтори години. Цей трюк неодноразово виконував і сам Іван Фірцак. Власники найбільших цирків Європи та Америки змагалися та воювали між собою, щоб заманити Кротона-Фірцака для виступів.

Та коли Іван Фірцак зрозумів, хто має зиск з його м'язів, вирішив виступати самотійно. Дуже відповідально готував свою унікальну програму і разом з дружиною Руженою Зікл, яка була чеською гімнасткою та мала псевдонім «Доліла», об'їздили всі великі міста Америки та Європи. Йому стоячи аплодували найбільші столиці світу і навіть сама англійська королева, він успішно протистояв найсильнішим борцям світу, а на конкурсі краси чоловічого тіла в Парижі посів перше місце.

У тридцятих роках Іван Кротон повернувся на батьківщину, у свої рідні Білки. Він виступав у містах і селах свого краю та по всій Чехословаччині. Після визволення Закарпаття Червоною армією Фірцак згодом очолив білківську міліцію, працював на інших роботах.

Досить цікавим є факт з біографії закарпатського богатиря. 25 жовтня 1945 р. в Ужгородському драмтеатрі на честь першої річниці визволення Закарпаття відбулася зустріч тринадцятиразового чемпіона СРСР з важкої атлетики Якова Куценка з Кротоном, яка закінчилася нічиєю, але в результаті дала початок міцній дружбі двох велетнів у майбутньому.

Кротон не збирався припиняти свої циркові виступи аж до смерті. Його бачило все Закарпаття. За невелику плату на сценах клубів та сільських майданчиках він демонстрував свої знамениті номери: гнув арматуру, вдавливав пальцем у дерево великі цвяхи і витягував їх зубами, волік вантажні автомобілі та автобуси з людьми, підіймав на плечі гору людей, лежав на битому склі й утримував велику вагу. Часто разом з батьком виступали найстарший син Іван та донька Зірка.

Все життя Іван Федорович не поривав зі спортом. Навіть у зрілому віці брав участь в обласних та республіканських змаганнях з важкої атлетики, гирьового спорту, активно пропагував силу спорту, здоров'я. А спортсмени-важкоатлети Іршавщини (Юрій Бабич, Юрій Керчанин, Андрій Савко, Євген Борзов, Василь Бідзіля, Олександр Ігнатенко, Юрій Світлик, Іван Волошиновський), яких тренував Іван Фірцак, не мали собі рівних в області, успішно виступали на республіканських та всесоюзних змаганнях.

Івана Фірцака поважали не лише за силу, а й за добру вдачу, світлий розум. Такими виховав і своїх дітей, яких у нього було восьмеро – троє синів та п'ятеро доньок. Дружив Кротон з багатьма односельцями, спортсменами, артистами, письменниками. Антон Копинець, письменник з Великого Раківця, написав про нього книгу «Кротон», а поет В. Панченко – вірш «Геркулес». Помер Іван Федорович Фірцак у Білках 10 листопада 1970 р., де і похований поруч з дружиною.

Іршавщина не забула свого знаменитого земляка. У 1999 р. на честь сторіччя від дня народження славетного земляка в його рідному селі Білках були проведені змагання важкоатлетів на приз Івана Федоровича Фірцака-Кротона, які стали традиційними та проводяться щорічно.

Також важливо виділити ще одну відому повість письменника - “Пригоди тричі славного розбійника Пинті”. Адже, ця повість справжня подія в українській літературі. Друкувались пригоди Григора Пинті (головний герой) у 2008 році у Львові видавництвом “Старого Лева”. Книга налічує близько 280 сторінок, важливо зауважити, що друкувалась на екологічно чистому книжковому папері. Надрукували 2000 примірників. Твір має дві частини.

Що стосується головного героя Пинті, то він був дуже відомий тим, що сам австрійський імператор видав указ про його арешт. Проте, ще із малку був незвичайною дитиною, бо на хрестинах за старим обрядом пожував священне писання. Хоч головний герой постає перед нами як розбійник та разом з тим був щедрий та справедливий, допомагав біднякам та й товаришів у біді не кидав. У винуватця Пинті була своя команда, яка мала назву “чорні хлопці”. Свої проділки вони робили на Закарпатті та Прикарпатті.

Григор Пинтя — зухвалий карпатський опришок, якого звали “Хоробрим”. Багато хто прозвав його українським Робін Гудом. Пинтя - веселий, кмітливий з добрим серцем розбійник. Якого бояться безсовісні багатії і шанує український народ, що за його подвиги і назвали Пинтю тричі славним. У повісті автор розповідає про шлях героя від народження до щасливого визволення Хустської темниці. Книга наділена дотепними діалогами та цікавим художнім оформленням. Олександр Гаврош повністю розкрив ідею написаного та зацікавив читача повістю. [7, с.11]

2.2. Аналіз повісті О.Гавроша «Неймовірні пригоди Івана Сили»

Тема: розповідь про пригоди простого хлопця із закарпатського села Білки, який, завдяки надзвичайній фізичній силі, а також силі духу і доброті, здобув собі славу найсильнішої людини світу, перемагав найвидатніших богатирів, разом із мандрівним цирком побував у багатьох країнах світу.

Ідея: уславлення непереможного духу українського народу, його доброти й щирості в особі Івана Сили.

Жанр: пригодницька повість.

Композиція повісті: твір складається із двох частин; 42 розділів, ще одного розділу, «... в якому нічого не залишається, як попроситися» та післямови.

Експозиція твору: Розповідь про Івана Силу, який приїжджає до столиці, щоб знайти роботу, а також призначення у житті.

Зав'язка: На вокзалі Іван Сила випадково стає свідком погоні двох чоловіків за Міхою Голим, після чого заступається за нього. Головний герой влаштовується на роботу вантажником на вокзалі. Згодом Іван Сила зумів перемогти Велета на атракціоні.

Розвиток дії: Іван Сила розпочинає старанні тренування у доктора Брякуса. Головний герой встановлює свій перший рекорд – це рекорд Республіки, де він зміг перемогти фаворита поліції Магдебургу. Тим часом доктор Брякус планує подальшу співпрацю з Іваном Силою, та несподівано гине в автомобільній катастрофі.

Кульмінація твору: Іван Сила отримує титул найсильнішої людини світу.

Розв'язка: Після того, як цирк «Бухенбах» розпадається, Іван Сила змушений повному будувати своє життя.

Герої: головний герой твору - Іван Сила.

Другорядні герої: Міха Голий, доктор Брякус, Аделія Бухенбах, агент Фікса, карлик Піня, Мілка, Велет, пан Пандорський.

Епізодичні герої: Рената, поліцейський Магдебурга, Біер-Маєр (баварський борець), Джебсон (британський боксер), Королева Англії, Президент Чехословаччини, Тосіко Хамацурі (японець, організатор бою), Крокі (наречена карлика Піні), мсьє Фрасьє (лікар, наречений Аделії Бухенбах).

Герої-тварини: мавпочка Беня, пес Бобі.

Країни, в яких відбуваються події: Чехословаччина, Англія, Німеччина, Америка, Японія.

Проблематика твору: доброти та ненависті; людської гідності; чесності, порядності й нещирості, брехні; користолюбства й підступності; справжньої дружби та кохання; вірності та відданості; проблема вибору людини; підлабузництва та лицемірства; марнославства; справжніх та фальшивих цінностей; проблема свободи людини; помсти, заздрості; людського щастя.

Проблеми, порушені автором у повісті "Пригоди Івана Сили": Олександр Гаврош порушує такі проблеми, як життєвий вибір людини, віра у свої власні сили та можливості,

успіх та невдача, цілеспрямованість, проблеми працьовитості, слави, а також свободи особистості, кохання, дружби та спорту у житті людини.

Фабула

Іван Сила, двадцятирічний парубок, одягнений у селянський одяг, приїжджає потягом на столичний вокзал. Батько Івана відправив свого сина у місто, бо той їв за чотирьох. З Іваном також був односельчанин, вуйко Микульця. За їх одягом було зрозуміло, що вони мешканці гірських поселень.

Вийшовши за вокзал, Іван та вуйко сіли перекусити на вулиці та стали свідками погоні за злодієм. Крамарі почали бити злодія, і Іван, подумавши, що злодій німий, заступився за нього. Чоловіки, побачивши кремезного Івана, не мали бажання виступати і швидко подалися геть.

Як виявилось, злодій не був німим, звали його “Міхал Голий з Привокзальної”. Він розповів, що вкрав булку, тому що не їв два дні. Іван з вуйком вирішили пригостити Міху чим мали, на що той в знак подяки порадив Івану влаштуватися вантажником на вокзал.

У той же день Іван Сила влаштувався на роботу вантажником у пана Кривальського на вокзалі

Ночував силач у дуже дешевому пристанищі, під час перебування згадував батьків, рідні гори, а також свою сусідку Маруську, в яку він був закоханий, але з якою навіть не попрощався.

Наступного ранку Іван прийшов на перон, де взявся до роботи, почав переносити ящики та мішки. За кожні 50 кілограмів ваги йому давали монету, тож за цей день можна було досить непогано заробити. Для Сили ця робота не була важкою, окрім цього звін брав і носив вдвічі більше, ніж інші робочі.

Коли Іван отримав платню, він хотів знайти Міху Голого, проте зрозумів, що серед натовпу на вокзалі це буде нелегко.

Іван вирішив пройтися містом. Під час прогулянки він спостерігав за людьми, за життям у місті, все навколо вражало його. Люди увесь час кудись поспішали. Раптом увагу героя привернула група людей, всередині гурту щось відбувалося. То був атракціон, у якому той, хто переможе Велета, мав можливість отримати хорошу суму, проте охочих не було. Ведучий, який помітив Івана з його широкими плечами та високим ростом, запропонував йому поборотися.

Поки ведучий збирав гроші, публіка була у справжнісінькому захваті, адже суперники були кремезними. Щодо велета, той був на голову меншим за Івана, і виглядав як середнього віку чоловік. Він роками заробляв на життя вуличними боями.

Іван з легкістю переміг противника, і власникові атракціону, який не надто зрадив такому результату, нічого не залишалось, як віддати Іванові гроші.

Ошелешений Іван стояв посеред людей, а елегантно вбраний панок з борідкою і ціпком у руці дав йому візитку. Після насиченого дня Іван попрямував до притулку, згадуючи мамині галушки.

Після роботи Іван зустрів Міху Голого, що вже давно знав про його перемогу у вуличному бою. Іван розповів йому про несподіване запрошення незнайомця Доктора Брякуса.

Міха запропонував Іванові піти разом. Вони вирушили до доктора Брякуса. Доктор запросив Івана до столу, після чого виявилось, що насправді він тренер, а “доктор” – його вчений ступінь. Брякус почав розповідати про те, що живе спортом і що це він тренував Велета, а також зауважив, що перемогти його бійця могла лише людина з надзвичайними можливостями. Згодом доктор Брякус запропонував тренувати Івана, і окрім цього ще платити хлопцеві за це. Іван роздивлявся тренажери, а тим часом доктор обміряв Івана, він був дійсно вражений, адже ширина плечей Сили була 70 см. Наступного дня у Івана мало бути перше тренування.

Брякус влаштував Івана у пристойний гуртожиток і платив за тренування. Тим часом Іван, незважаючи на щоденні тренування, продовжував працювати вантажником. Доктор навчав Івана основам різних єдиноборств та силовій гімнастики. Проте коли Брякус дізнався, що Іван працює на вокзалі, то страшенно обурився, після чого удвічі збільшив гонорар Сили, але заборонив Іванові працювати вантажником. Щодо Міхи Голого, то він навіть заздрив своєму товаришу, адже він сам мріяв про таке життя.

Іван Сила, який мав цілий комплекс різних вправ, також виконував і жим зі штангою. Щодня він збільшував вагу, та цього разу попросив Брякуса не гратися з ним у дитячі забавки, а дати серйозну вагу. Івану поставили 120 кг, і Сила, як тільки підійшов до штанги, без великого напруження та зусиль підняв її. Поступово хлопці додавали по 10 кг, і врешті Сила зміг підняти і втримати над головою 160 кг. Такого ніхто аж ніяк не очікував, усі довкола з захопленням відкривали роти.

Доктор Брякус прибігає до Івана Сили з шампанським, вітаючи його з новим рекордом Республіки. Наступного тижня мав відбутися республіканський чемпіонат, і тому Іван Сила мав до нього готуватися. Тим часом Брякус почував себе неймовірно щасливим.

Іван Сила прийшов на вокзал, де й далі таємно продовжував працювати вантажником. Він ніяк не міг зрозуміти: “Для чого встановлювати рекорди, якщо після них забувають нагодувати?”.

Тим часом за діяльністю доктора Брякуса слідувала поліція. Капітан поліції Миколайчук назначив таємного агента Фіксу слідувати за тим, що відбувається на вокзалі і доповідати все, що дізнається про доктора Брякуса. Фікса був найкращим агентом, він завжди виконував найважчі завдання.

Агент Фікса, який замаскувався жебраком-інвалідом, ось уже другий день знаходився на вокзалі. Коли Міха заманив Фіксу за вагони і дав по голові, то раптово знайшов посвідчення таємного агента 008. Не очікуючи на таке, Міха Голий злякався, а агент Фікса прикував його наручниками до себе, після чого повів до виходу з вокзалу. Вони мали вигляд нещасних бідаків.

Іван, побачивши на вокзалі Міху у компанії незнайомця, здивувався. Він хотів розповісти товаришу про свої успіхи, саме тому вирішив наздогнати їх. Фікса вирішив сховатися у найближчому під'їзді, але Іван знайшов їх і не зважаючи на пістолет Фікси, вдарив агента по голові. Фікса і Голий впали разом. Іван почав шукати ключі від наручників, і під час пошуків знайшов поліцейське посвідчення, після чого присів від несподіванки. Іван розірвав наручники, закинув друга на плече і пішов до вокзалу.

Ось уже настав день республіканських змагань. Зал був повний людей. Для більшості безперечним фаворитом був дворазовий чемпіон Магдебур. Він представляв поліцію і мав величезну групу підтримки. Щодо Івана, то його підтримували лише хлопці, з якими він тренувався — Корнелій та Станіслав, та ще Міха Голий.

Магдебур мав останню спробу встановити новий рекорд. Окрім нього, попередню вагу зумів узяти тільки нікому не відомий парубійко Сила. Магдебур вважав його звичайним селюком і вважав, що не може програти йому. Він вже подумки вважав себе триразовим переможцем в історії змагань.

Коли розпочалося змагання з штангою, Магдебур не зміг втримати її над головою, і вона впала на землю. Іван же з легкістю підняв штангу, на додачу ще й посміхався фоторепортерам. Публіка була у захваті, і суддя оголосив, що новим чемпіоном Республіки став Іван Сила.

Журналісти обступили Силу, а розлючений та переможений Магдебур почав запевняти, що це лише провокація, і він це так не залишить. Тим часом привокзальний волоцюга Міха Голий сидів непорушно, а по його немитому обличчю текли сльози.

На честь великої перемоги доктор Брякус дав Іванові Силі два вихідні. Іван зміг всидіти вдома лише один день, а тоді вирішив піти на вокзал. На вокзалі його почали хвалити та підкидати догори як чемпіона. Іван був розчулений, до нього повернулися спогади про гори, батьків, Маруську, галушки. Сила заплакав.

Робітники, які дізналися про його перемогу з газети, вирішили розповісти начальнику пану Кривальському про досягнення Івана, а той навіть не знав, що чемпіон працює вантажником на залізниці.

Відпрацювавши свою зміну, Іван вирішив пригостити хлопців пивом. Наступного дня в коридорі біля дверей заступника начальника з'явилася табличка з надписом: «Тут працював чемпіон Республіки Іван Сила — гордість нашої залізниці».

Через кілька днів у лікарні Агент Фікса прийшов до тями. Після зустрічі з Силою Агент мав струс мозку і два вибиті зуби. В газеті сусіда по палаті Фікса побачив фото – це був репортаж про нового чемпіона Івана Силу. Фікса швидко одягнувся і вибіг, не зачинивши двері палати.

Фікса увірвався до кабінету капітана Миколайчика і почав розповідати, що на нього вчинено замах, і нападник - Іван Сила. Фікса почав доповідати, що на вокзалі діє злочинне угруповання, яке займається контрабандою в особливо великих розмірах, а Іван Сила очолює бойовиків, а доктор Брякус – їх шеф. Угруповання діє під прикриттям домашнього спортивного клубу, а насправді у клубі знаходиться зброя.

Операція по знешкодженню банди мала пройти в понеділок.

Тим часом Доктор Брякус вже обмірковував план дій на рік. Після того, як Іван Сила здобув перемогу, Брякусом стали цікавитися впливові організації, і він уявляв, як невдовзі купить новий будинок та відкриє «Спортивний клуб доктора Брякуса». Брякус мав намір поговорити з Іваном про подальшу співпрацю, бо боявся, що того зможуть перехопити конкуренти, і тому запросив Івана в неділю поїхати в ресторан за місто. Чоловіки їхали по горах автомобілем, для Сили це була перша поїздка на машині. Радісний Брякус дав обіцянку Івану підвищити оплату в два рази. Силі хотілося розповісти про пригоду з таємною поліцією, але раптом автомобіль став некерований і помчав просто на скелю.

Коли Іван опритомнів в лікарні, то дізнався, що Брякус загинув. Іван з скорботою згадував Брякуса та їх історію знайомства.

Несподівано до палати увійшов Агент Фікса, після чого звинуватив Силу в убивстві Брякуса. Агент хотів забрати Івана до в'язниці, але лікарі заборонили. Біля палати Івана тепер чергували двоє поліцейських.

Іван Сила швидко почав одужувати. Але через те, що Брякус загинув, Сила став до всього байдужим, втратив апетит, йому нічого не хотілося. У такому стані його запроторили до в'язниці, звинувативши у смерті свого наставника. І хоча це звинувачення безпідставне, Івана Силу не відпускали.

Ця скандальна справа була доручена старшому слідчому Бенцику, який допитував Івана. Сила намагався запевнити, що не мав суперечок з Брякусом. Але слідчий повідомив, що авто було навмисне пошкоджене, і тому Іван був головним підозрюваним.

Він не розумів, чому в цього прокурора така дивна логіка. Адже це Брякус зробив його чемпіоном, він подвоїв йому платню, яка користь Іванові від смерті свого наставника? Сила у відповідь на обвинувачення сказав, що смерть тренера була вигідна лише конкурентам Брякуса. Коли Бенцику повідомили, що брат Брякуса приніс його щоденник, допит завершився. Міха Голий думав як витягти Івана з в'язниці і завдяки жебраку Бідьоську, який був колись журналістом, придумав план звільнення друга. Міха Голий звернувся до журналістів і повідомив, що чемпіон Республіки сидить у в'язниці. Згодом була опублікована резонансна стаття.

В поліції після новин в газеті про арешт чемпіона через перемогу Магдебурра почалося з'ясування обставин. З щоденника Брякуса було зрозуміло, що той добре відносився до Івана, і знайшлися свідки, які бачили Магдебурра біля машини Брякуса перед аварією.

Агента Фіксу, який звинуватив Івана хотіли звільнити, але обмежилися доганою. Та коли генерал дізнався, що Іван – це той сільський чоловік, який переміг Магдебурра, було вирішено не закривати справу, і за Івана Силу призначили величезну заставу у розмірі 50 тисяч.

Заставу за верховинця незабаром внесла екстравагантна вродлива пані – Мадам Аделія Бухенбах. Вона повідомила, що Іван буде працювати у «Цирку Бухенбах» мінімум рік, щоб відробити суму застави. Бухенбах сподівалася, що Іван стане візитівкою їх цирку. А так як Івану не було куди йти і до в'язниці він не хотів повертатися, то погодився на ці умови.

Для Івана Сили було вперше потрапити до цирку, тому він з дитячим захопленням спостерігав за тим, що виробляють його нові колеги. Серед них були акробат Фандіго, імпресарію Пандорський, повітряна акробатка Рената, танцівниця Мілка та карлик Піня, який мав мавпочку, яка скубла карлика за волосся. Гості, які приходили до цирку, завжди захоплювалися виставами. Вони гучними оплесками проводжали улюблених артистів. Іван Сила досі не міг повірити, що йому аплодуватимуть так само. Мадам Бухенбах говорить Іванові, що він боротиметься з глядачами за гроші, і йому ні в якому разі не можна програвати, і ця ідея Силі не дуже сподобалася.

Щойно настала ніч, Іван почав згадувати про рідну домівку, про те, як діти його обліплювали, і він їх носив на собі. Це слугувало чудовою ідеєю для майбутнього виступу, адже він міг виносити артистів цирку на манеж на собі. Мадам Бухенбах і циркачам ідея сподобалася.

На плечах у Івана був акробат Фандіго, Рената і Мілка, а карлика Піню Іван посадив собі на долоню. Тримавши на собі усіх колег, Іван навіть пройшовся через увесь манеж.

Номер видався чудовим, він усім сподобався, окрім карлика Піні, для якого цей виступ був образливим, після чого Піня затаїв образу на Івана.

Одного дня Агент Фікса прийшов у цирк, щоб глянути на Івана Силу. З усіх циркачів агентові був до вподоби тільки карлик. Після виступу Фікса познайомився з Пінею, і зрозумівши, що вони обоє мають спільного ворога, Піня вирішив слідкувати за Силою і доповідати про все поліції за винагороду.

Несподівано сталося лихо: цирк втретє обікрали, бо охоронець Василь випив та заснув. Тієї ночі було викрадено найкращого коня Альфонса. Дізнавшись про це, Мадам Бухенбах віддала наказ подати оголошення про пошуки сторожа і рисака.

Іван Сила мав страшенні хвилювання перед виступом, на який запросив свої друзів. Іван промовив молитву та вийшов на арену із залізним прутком на плечах, на якому висіло по двоє людей з кожного боку. Далі на очах глядачів Іван зігнув залізяку у форму серця. Публіка шаленіла.

Після виступу Голий розповів, що знає, хто викрав коня – це був одноокий циган Монці. До нього і пішли разом з Іваном. Монці повернув коня, сказавши, що той сам до нього прийшов. Мадам Бухенбах була щаслива. Так Міха Голий став сторожем у цирку. Голому та Івану виділили окремий вагончик.

Якось до Івана в цирк навідався вуйко Микульця, який розповів останні новини з села. Коли Іван дізнався, що його Маруся Петрикова вийшла заміж, то засмутився. Він попросив передати Марусі срібного персня, а батькам грошей.

Міха не розумів причину зажури Івана і запевняв, що потрібно радіти свободі, адже ожентися не проблема. Міха покликав Ренату і Мілку, сказав, що Іван жениться, але не знає, котру з них вибрати. Мілка погодилася вийти за Івана. Вона дивилася на нього якось по-особливому. Іван закохався тепер уже в Мілку.

У цирку кипіла робота, адже на виступ мав прийти сам Президент. Мадам Бухенбах страшенно нервувала, а Іван з Міхою придумали новий номер.

Президент Республіки з дитинства любив цирк, і вирішив влаштувати собі маленьке свято. Під час виступу Іван Сила вганяв у дошку велетенські цвяхи долонею. Один сміливець із зали теж спробував повторити це, але лише забив собі руку. Потім Сила взяв дошку в руки і витягав гігантські цвяхи зубами.

Президент був у захваті, він сфотографувався з Іваном і сказав, що того чекає велике майбутнє. Мадам Бухенбах була щаслива і теж сфотографувалася з Президентом.

Коли увечері Іван побачив, як карлик Піня шмагає свою мавпочку батіжком, то забрав її жити до себе.

Карлик лютував, пішов до мадам Бухенбах і сказав, що Іван викрав його мавпу. Звісно, Бухенбах не повірила карлику, і той, не бачачи іншого виходу, розповів, що Іван сидів у в'язниці. Вона наказала не розпускати плітки і вигнала Піню. Після цього карлик ще більше зненавидів Івана.

Мадам Бухенбах була роздратована та зла, звісно, вона знала про історію з поліцією. Але після візиту Президента справа проти Івана Сили була закрита і вона отримала свої 50 тисяч назад та приховала це. Адже заставою вона прив'язувала Івана Силу до свого цирку. Та й гроші зайвими не бувають. Невдовзі цирк «Бухенбах» мав їхати на гастролі по Європі. Перед від'їздом Піня і Фікса зустрілися. Карлик був розчарований, дізнавшись, що карної справи проти Івана Сили більше немає. Фікса обіцяв провести спецоперацію в Баварії.

Іван допомагав Мілці збирати речі і побачив фото її батьків. З'ясувалося, що вони були відомими повітряними гімнастами і розбилися під час виступу на очах у Мілки. Тому Мілка ненавиділа висоту. І навіть виступи Ренати з братом ніколи не дивиться.

Під час гастролів Іван виконував новий номер – на нього клали величезну кам'яну брилу і два сміливці били її двома молотами. Зала була в захваті, аж на третьому десятку ударів камінь розсипався. Іван встав, обтрусився і підняв догори руки.

Аделії Бухенбах запропонували, щоб Сила поборовся з найсильнішою людиною Баварії за високий гонорар.

Мадам Бухенбах потрібно було переконати Івана Силу взяти участь у поєдинку. Вона спокусливо одяглася, нафарбувалася, і коли Іван прийшов до неї, почала його спокушати і запропонувала поборотися з найсильнішою людиною Баварії.

Іван не хотів боротися на сцені, але коли Аделія зачинила двері на ключ, він згадав про Мілку, яку не міг зрадити. Щоб вибратись від мадам і врятувати ситуацію, Іван погодився і пішов.

На «Грандіозний бій двох ведмедів» всі очікували з нетерпінням. Виявляється, не тільки Івана Силу називали ведмедем. а і його противника. Бієр-Мієр – ніколи не програвав, він був Гордістю Баварії. Дістати квиток у цирк «Бухенбах» було неможливо.

Іван тренувався, згадуючи науку Брякуса. Він не дуже хвилювався, хоча, попри свою силу, ніколи себе борцем не вважав. Програти німецькому силачеві не було би для нього образливо. Міха намагався давати Івану поради, як поводити себе на ринзі.

Бієр-Мієр був вищим, проте Сила був ширшим у плечах. Поєдинок почався, німець переважав Івана у всьому, Іван лише встигав ухилитися від ударів. Нарешті Бієр-Мієр також притомився. Натомість Іван вперто чекав свого шансу, зберігаючи силу. І коли світло

прожектора потрапило просто в очі супернику, Сила звалили його на землю. Зала онімла, а далі піднялася з місць і стримано заплодувала.

Першою вибігла привітати переможця Мілка. Далі на шиї Івана повис Міха. Івана фотографували, вітали, просили автограф. Іван Сила отримав міжнародне визнання. Ця перемога змінила ставлення Сили до боротьби на арені. Він почав тренуватися і по можливості брати уроки.

Агент Фікса засмутився, коли дізнався, що Іван став національним героєм. Тепер всі вчинки, спрямовані проти нього, будуть розцінюватися як дії проти Республіки. Тому Фікса повідомив карлику, що звільняється, аби діяти проти Сили. (Насправді Фікса мав великі проблеми на роботі). Піня і Фікса домовилися зустрітися вночі. Вони облили цирк і вагончик Івана бензином, але Пандорський, помітивши якісь тіні, слідкував за ними. Щоб завадити злочину, Пандорський дав по голові Піні і зв'язав у своєму вагончику.

Карлик Піня зізнався, що ненавидів Силу, бо той забрав його мавпочку, а підпал цирку – ідея таємної поліції. Піня вирішив усе звалити на Фіксу, благав нічого не розповідати мадам Бухенбах, Пандорський погодився, але карлик не міг більше нічого затівати проти Івана і цирку.

Івану подобалися гастролі, він побачив багато міст. Але найбільше враження на нього справило море, яке він уперше побачив в Іспанії. Воно нагадувало йому рідні гори. Одного дня мадам Бухенбах запропонувала Івану взяти участь у кориді. Іван погодився, його тішило, що іспанці вважають його найдужчою людиною Європи.

У день кориди стадіон ревів як несамовитий. Для Івана Сили вибрали найбільшого бика. Костюма тореадора для Івана не знайшли, тому Іван накинув червоний плащ на голі плечі.

Бик відразу кинувся на Івана, навіть зачепив йому бік. Сила скинув з себе плаща, в якому він плутався, і відкинув шпагу. Люди не розуміли, як він боротиметься з розлюченим биком. Коли бугай кинувся на Івана, він схопив його за роги і щосили крутнув управо. Бик завалився на бік, а в руках парубійка залишилися роги. З голови конаючої тварини дзюркотіла кров.

Івану запропонували забрати свою здобич, але Іван сказав, що не звик пожирати суперників.

Цілий вечір він провів з Мілкою на морі, заспокоюючись після найнеприємнішого у своєму житті бою. Селянський син ніяк не міг збагнути дикунства над тваринами.

Цирк уже об'їхав пів Європи, Іван Сила був візиткою цирку, він дивувався усіх своїми номерами. Коли чутки про нього пішли світом, британці захотіли побачити цього неймовірного силача і на своєму фестивалі.

Найбільший цирк Лондона був наповнений ущерть. На виставі була сама англійська королева. Іван з легкістю виконував свої номери: «Залізне серце», витягування цвяхів з дошки, розбивання кувалдами каменюки на грудях та інші. Насамкінець парубійко на шії зігнув залізничну рейку. Шокована публіка не шкодувала долонь. Королева поманила Івана до себе, він поцілував їй руку. Королева запропонувала Силі поборотися з уславленим боксером Джебсоном.

Поєдинок мав відбутися на цирковій арені. Мадам Бухенбах пообіцяла Івану списати 50 тисяч застави, якщо він виграє.

Джебсон був дебелим чорношкірим чемпіоном Британії з боксу і кумиром молоді. Англійцям було неприємно, що Івана Силу називали найсильнішою людиною Європи. Тому вони все влаштували так, аби цей парубійко поїхав з Британії осоромленим. Адже всі знали, що Іван Сила — не боксер.

Правилам боксу Івана вчив ще доктор Брякус. З того часу він лише кілька разів тренувався з боксерами.

Почався бій, удари Джебсона сипалися на Іванову голову. Сила тільки прикривався кулачиськами. Коли ж Джебсон боляче вдарив його в печінку, а далі в брову, Іван вилаявся і ударив у відповідь. Боксер відлетів на кілька метрів і непорушно застиг.

Лікар оглядав Джебсона, потім його на ношах винесли з цирку. А на Івана полетіли прокльони. Суддя попросив Івана зняти рукавиці, впевнившись, що у його руках нічого не було його визнали переможцем.

Правиця, якою було завдано останнього удару, була тріснутою. Англійська королева покидала цирк розчарованою.

Звістка про те, що Джебсон залишився інвалідом і вже ніколи не вийде на ринг, викликала в Британії бурю. Цирк «Бухенбах» негайно переїхав до Франції. Іван Сила знову присягнувся, що не боротиметься на арені, Івану було шкода Джебсона, кар'єра якого закінчилась. Сила замкнувся у собі. Одного дня до нього підійшли молодики і запропонували випити пива він пішов за ними і втрапив у пастку. Четверо чоловіків з залізяками почали його гамселити, вони мстилися за Джебсона. Івана вже добивали, коли Фікса, що слідкував за ним, вирішив втрутитися. Фікса теж отримав по голові, але його крики привернули увагу людей, які викликали швидку.

Іван був у лікарні, йому проломили голову. Мадам Бухенбах благала лікаря Фрасьє врятувати підопічного. Хірурги провели складну операцію, замінили перебиту кістку на металеву пластину. Невдовзі Іван прийшов до тями.

Цирк «Бухенбах» оголосив канікули, а палата Івана перетворилася в міні-цирк. Мілка з Ренатою його доглядали, Голий розповідав анекдоти, Пандорський з Фандіго забезпечували охорону, мавпочка робила масаж і зачіску.

Мадам Бухенбах не вилізала з кабінету лікаря Фрасьє. Між ними зав'язалися відносини. Коли Мілка опинялася з Іваном на самоті, вона брала його за руку і віддано дивилася в очі. Їх закоханість вже помічали всі.

Агент Фікса лежав в лікарні поверхом нижче, після пережитого він назвав себе проповідником Фікусом.

Невдовзі Цирк Бухенбах відправився в Америку. Іван Сила тепер виступав у римському шоломі з пишним пір'ям, аби про всяк випадок убезпечити себе від випадкового удару в травмоване місце.

Його знали, впізнавали, зупиняли на вулицях, просили автограф. Одного разу якийсь зухвалий американець запропонував Івану будь-які гроші, якщо він виживе після наїзду на нього авто. Іван отримав 5 тисяч, адже від наїзду автомобіля він ніяких ушкоджень не отримав. А після цього цей номер вони повторили і в цирку, публіка була в захваті.

Гастролі Америкою тривали. Якось під час виступу карлика, коли Беня знову почала його скубти, на арену з зали глядачів вибігла маленька пані, яка почала захищати Піню від мавпочки. Від реготу глядачі та артисти мало не плакали. Після виступу карлика Кроні схопила Піню і повезла знайомити з батьком-ковбоєм. Татусь Біллі сказав, що його дочка народилася дуже малою, тому важко знайти їй чоловіка. Піня їм підходив. Карлик сказав, що подумає. Але тієї ж ночі погодився. Великі гастролі Америкою добігали кінця. Всі хотіли додому. Іванові майже щоночі снилися мамині галушки, вареники з сиром. Вони з Мілкою тепер багато часу проводили разом. Іван запропонував їй серце і руку.

Згодом Іванові принесли запрошення на вечерю в ресторані «Самурай» від пана Тосіко Хамацурі. Йому запропонувати бій за звання найсильнішої людини світу з японцем Пацаку Макурі, якого називали «Чорною горою». Японські корпорації мали заплатити 150 тисяч переможцю і 50 тисяч — переможеному. Іван погодився.

Мадам Бухенбах лютувала, що він прийняв пропозицію без неї, тому Іван запропонував їй третину виграшу. Поєдинок за звання найдужчої людини світу викликав неймовірний ажіотаж. У розкішний спортивний палац набилася купа кореспондентів. В Японії не мали жодного сумніву, що Пацака Макурі буде чемпіоном.

Іван не хвилювався, адже за великим рахунком він нічого не втрачав: або отримає сто п'ятдесят тисяч, або п'ятдесят. На відміну від Пацаки Макурі, якому головне було звання переможця, слава Івана не цікавила.

«Чорна гора» був у півтора рази більшим за Івана. За японськими правилами у поєдинку перемагав той, хто виштовхає суперника за коло.

Бій тривав довго, борці вже втомилися. Коли японець черговий раз спробував виштовхнути Івана, той встиг ухилитися і Макурі вилетів за коло. Японці схопилися за голови.

«Чорну гору» довго не могли підняти на ноги, бо він добряче потовкся. Іван роздавав автографи і приймав вітання, але шукав поглядом Мілку. Вона стояла біля дверей і плакала.

З Америки цирк «Бухенбах» відпливав уже не в повному складі. Піня вирішив одружитися з Крокі і залишився в Америці.

Подорож до Європи тривала кілька днів, і в один із вечорів мадам Бухенбах зібрала циркачів у своїй каюті вищого класу. Іван з Мілкою сказали, що одружаться і підуть з цирку. Жити вони планували в горах, бо Іван скучив за маминими галушками.

Мадам Бухенбах мало не плакала, вона сказала, що їх цирк припиняє існування на вершині своєї слави. Вона прийняла пропозицію лікаря Фрасье, який чекав її у Франції. Свій автомобіль Бухенбах вирішила подарувати Івану і Мілці.

Фандіго і Рената могли продовжувати виступати, і користуватися цирковим майном.

Головні персонажі:

- Іван Сила – головний герой повісті. Описаний як двадцятилітній парубійко в селянському вбранні, мав дівочі риси обличчя, доволі ніжні, що досить дивно поєднувалися з міцно збитою статурою та широченними плечами.
- Доктор Брякус – перший тренер Івана, який і помітив талант хлопця. Він інтелігент, у минулому відомий спортсмен. Загинув під час автокатастрофи.
- Аделія Бухенбах – власниця цирку, допомогла врятувати Івана Силу із в'язниці.
- Міха Голий – крадій, який згодом потоваришував з Іваном Силою. Описаний як звичайний злодій, привокзальний волоцюга та пройдисвіт, але добрий чоловік.
- Валет – чоловік середнього віку, який довгий час заробляв на життя вуличними боями. Описаний як велет, проте на голову менший за Івана.
- Фікса – таємний агент поліції. Описаний як опецькуватий чоловічок зі швидким поглядом і рухливими щурячими вусами. Увесь вас, коли він щось роздивлявся, то здавалося, ніби принохується.
- Магдебур – дворазовий чемпіон, який у молодості був поліцейським. Подейкуюсь, що чи не в кожному поліцейському управлінні можна було побачити його портрет.
- Бенцик – старший слідчий, має свої хитрі методи змусити обвинувачених захотіти розповісти усю правду.

- Бідосько – колишній журналіст. Мав нелегку долю, врешті спився та продав власну квартиру, після чого був змушений мешкати у розвалюсі по сусідству.
- Пандорський – другорядний герой, «імпресаріо у чорному фракі і з неймовірно великим, просто гігантським червоним бантом метеликом на шії». Мав статечну поставу, розумні очі та досить вишукані манери, які могли заворожити.
- Фандіго – смаглявий юнак зі східними рисами обличчя, акробат
- Мілена – дівчина з пишними, руськими кучерями та сріблястою короною, яка грандіозно танцювала на великій блискучій кулі.
- Карлик Піня – ” Він ніколи нікому не вірив. Можливо це відбувалося тому, що природа над ним поглумилася. А може, якраз навпаки: природа відомстила горбунові за те, що той завжди був незадоволеним.”
- Маруська – дівчина з рідного села Івана, в яку він був закоханий

2.3. Аналіз повісті О.Гавроша «Іван Сила на Острові Щастя»

Тема: розповідь про найдужчу людину світу, який через 10 років після завершення гастролей цирку «Бухенбах» щасливо зажив у сімейному колі разом з дружиною Мілкою та трьома дітьми, та про неймовірні пригоди Івана Сили під час подорожі з родиною.

Жанр: пригодницька повість.

Композиція повісті: твір складається із трьох частин; 35 розділів та епілогу.

Експозиція твору: Розповідь про життя Івана Сили та його родини, а також давніх колег чемпіона з цирку «Бухенбах», що вирушили у далеку мандрівку на пароплаві «Колумбіна», яка згодом обернулася для мандрівників незабутньою пригодою на острові «Галуна-Лагуна».

Герої: головний герой твору - Іван Сила.

Другорядні герої: Мілка, Гола Борода, Велика Пелька, Маруська-Постривай, Аделія Бухенбах, корова Муся, синьйор Папараціо, Агент Фікса, Пандоський, Міха Голий, Капітан Шара, удав Гобі.

Епізодичні герої: листоноша Колик.

Проблематика твору: чесності, порядності й нещирості, брехні, користолюбства й підступності; справжньої дружби та кохання; вірності та відданості; проблема вибору людини; важливі життєві цінності; проблема свободи людини; людського щастя.

Проблеми, порушені автором у повісті "Пригоди Івана Сили": Олександр Гаврош порушує такі проблеми, як: сімейні цінності, цілеспрямованість, віра у свої власні сили та можливості, успіх та невдача, слава, а також свободи особистості, проблеми дружби.

Фабула

Частина 1

Розповідь починається з опису одного з ранків Івана Сили, який відпочивав, лежачи на дубовому ліжку. Головний герой відчувається щасливо, вдихаючи запах «маминих галушок», і збирається підвестися, як раптом несподівано почув голоси. Головний герой озирається довкола, намагаючись зрозуміти, звідки долинають звуки. Згодом на Івана вискочили троє дітлахів: один з них був індіанським вождем, обмальований червоною глиною і обтицяний великими пір'їнами, хлопчик тримав у руках віника; інший маленький шибеник був одягнутий у піратське вбрання, голова була замотана зеленою хусткою в квіточки, а на обличчі вимальовувалися величезні чорні вуса, юний пірат тримав у руках кочергу; третім нападником була привидка, яка, не маючи в руках ніякої зброї, кинулася на тата зі спини, намагаючись душити силача маленькими білими рученятами.

Іван Сила, вирішивши здатися, оголошує себе переможеним, адже троє на одного – такого ніхто не зможе витримати. Діти голосно починають радіти перемозі, аж раптом, скориставшись нагодою, Іван Сила зненацька атакує трьох ворогів, накривши їх своєю велетенською рукою, після чого діти чемно лежали на ліжку, доки чемпіон почав допитувати малечу, чия ж це була ідея, лоскочучи їх своїми великими, довгими вусами. Доки кожен з дітей почав викрикувати, що це була їх ідея, до кімнати заходить Мілка – грізна матуся, яка склала руки в боки і спостерігала за цією картиною. Спитала, хто вчинив такий безлад, діти відповіли, що вони ні в чому не винні, і Мілка, посміхнувшись, поклікала усіх до сніданку.

Діти кинулися вмиватися, після чого усе сімейство почало накладати собі галушки. Іван Сила, набираючи собі смаколиків, задоволено протягує: «Мамині галушки», в той час як діти почали притакувати собі слова «бабчині галушки», що обурює Мілку, яка ображено промовляє, що поралася на кухні, щоб догодити родині, а вони вихваляють бабцю, після чого головний герой починає махати ложкою і промовляти дітям, щоб більше він такого не чув. Дійшовши згоди, що бабчині галушки будуть називатися «бабчиними», а мамині галушки – «маминими», сім'я насолоджується сніданком.

Несподівано у двері постукали, і до хати увійшов листоноша, якого звали Колик. Він мав на голові кепку, яку він постійно носив. Він виглядав доволі худим, трішки дивакуватим і немов завжди почувався винним. Листоноша, знявши бейсбольну кепку з написом «Супермен», зупиняється на порозі, вітається з родиною та бажає усім смачного. Родина вітається у відповідь, і Іван Сила запрошує Колика приєднатися до сніданку, на що той відповідає, що має багато роботи, і на додачу у нього росте зуб мудрості. Забувши навіть, навіщо прийшов, Колик вже збирається іти геть, як раптом маленька привидка питає у листоноші, навіщо він заходив, і те саме питання виникає у Мілки. Колик, вдаривши себе по

чолі через свою забудькуватість, пояснює що приніс кореспонденцію, і витягає великий оберемок листів, які вихопили з рук листоноші діти. Малеча почала змагатися між собою, хто перший прочитає листа. Почалося шарудіння, вовтузіння, а коли все стихло, вождь племені почав читати листа вголос.

Повернувшись з листом до татка, діти віддали листа Іванові. Лист був від Мадам Бухенбах, у якому було згадано про колишній цирк «Бухенбах», що припинив своє існування уже як десять років, і з цієї нагоди мадам Бухенбах запросила Івана Силу разом з родиною у подорож на пароплаві, що має відчалити до Мамстердама. Також було згадано, що повинні приїхати усі циркачі, і що програма буде вкрай захопливою.

Дочитавши листа, родина вирішує прийняти цю пропозицію. Іван та Мілка почали згадувати усіх знайомих, зокрема Міху, Пандорського, карлика Піню, Ренатку та інших.

Згодом родина розпочинає «Великі Збори». Дорослі, а також діти набирають купу речей для великої та довгої подорожі, і ця купа стала величненною, майже у величину з їхній будинок. Іван Сила пропонує родині присісти перед дорогою, після чого сім'я почала міркувати, як понести всі їхні речі до Мамстердаму. Тим часом коло двору проходить вуйко Микульцьо, який зупинився напроти, зацікавлено споглядаючи на гору речей, вирішивши, що мабуть родина відкриває крамничку. Силач звертається до дружини, чи вони нічого не забули, після чого йому в голову приходить ідея зробити з простирадл «речолов» - величезний мішок, куди можна скинути усі речі, щоб потім понести їх з собою. Коли вантаж був загорнутий в простирадла, утворивши величезну кулю, чемпіон дав розпорядження родині вилізти на вершину кулі, назначивши старшого сина вахтовим, молодшого сина – боцманом, донечку – «заспівайлом», а кохану дружину – «особливо важливим пасажиром», після чого підняв на свої могутні плечі увесь вантаж разом з родиною, і попрямував вулицею під здивованими поглядами селян. Одні вважали, що Іван Сила вирішив встановити новий рекорд, інші гадали, що це його «ранкова пробіжка», треті вважали, що силач таким чином розробляє м'язи на шії, і так сперечалися до самого вечора.

Далі йде розповідь про автомобіль, подарований Мадам Бухенбах на заручини Івану Силі. Йде мова про те, що автомобіль після поламки уже не користується попитом у родині, воно засипане сіном, іноді у ньому грають діти, на сидіннях несуться кури. Річ у тім, що у селі немає людей, хто зумів би відремонтувати транспорт, бо для місцевих жителів єдиним транспортом зазвичай був кінь.

Після такого відступу автор знову повертається до подорожі родини Сили. Сім'я приходить до вокзалу, бачить потяг, але виникає питання, як же затягти у вагон такий велетенський багаж. Іван пропонує тримати «речокулю» за вікном, іншим це здається поганою ідеєю. Іншим варіантом було покласти речі на дах, але і це було нерозумно. Родина почала

журитися, оскільки це руйнувало плани щодо поїздки на омріяному пароплаві. Також начальник залізничної станції сказав, що не може так довго чекати. І раптом Велика Пелька – молодший син Івана Сили – побачив останній вагон, у якому була лише корова Муся. Отримавши дозвіл на перебування у останньому вагоні, Іван Сила почав розбирати вагон: здійняв дах, втягнув до вагону речокулю, родина зайняла місце у вагоні і поїзд вирушив у подорож.

Дізнавшись, що у потягу їде двоє чемпіонів – корова Муся, що займала перше місце у Європі у середній вазі, та Іван Сила, люди з усіх вагонів почали просуватися до останнього вагону, просячи автографи і даруючи різні подарунки.

Коли потяг «Кацавейка – Мамстердам» прибув до кінцевої станції, там було море народу на чолі з президентом. Іван Сила віддав усі подарунки та сувеніри місту Мамстердаму на зберігання, що вельми потішило мамстерданців, які вирішили побудувати музей під назвою «Сила Сувенірів».

Муся, яка під час подорожі знепритомніла, прокидається на березі океану. Вона питає, де вона, доки Іван Сила заспокоює її, вказуючи на блакитне небо. Муся вигукує, що запізнюється на першість. Іван запропонував викликати таксі, а на жаль не усі водії хотіли мати справу з рогатими худобами. Муся кидається у воду та починає пливсти. Іван Сила запропонував стати тренером для Мусі.

Родина вирішила чекати на пляжі, щоб потрапити на пароплав. Тим часом сім'я вирішила розпакувати кулю і всі почали виконувати різні трюки, привертаючи увагу захоплених місцевих. Муся також брала участь у трюках. По завершенні виступу циркачів закидали квітами, монетами та пряниками.

Коли дарунки були зібрані, до Івана Сили підійшов дивний чоловік, обличчя якого було прикрито чорною хустиною. Він мав на собі індуський тюрбан з довгою пір'їною посередині, у синьому плащі. Чоловік покликав Івана, щоб сказати йому декілька слів, і обоє чоловіків відійшли до моря, щоб ніхто не почув про їхню розмову. На останок Сила крикнув незнайомцю: «Тоді до завтра – на Колумбіні!» Повернувшись, усі лягли спати.

Наступного ранку усі були у чудовому настрої, оскільки о десятій годині десятій хвилині з Мамстердама повинен був відчалити проплав. Доки Іван Сила прокидався після міцного сну, а дружина готувала сніданок, троє силенят, сховавшись подалі від очей дорослих, упіймала невеликого чоловічка, зв'язавши йому руки та ноги, і вирішуючи його долю. Гадаючи, що це скоріш за все шпигун, Велика Пелька пропонує роздягнути незнайомця. Щойно вони це зробили, чоловічок знову затріпався, а як тільки з його рота зняли наліпку, він знепритомнів. Діти вирішують віднести його до моря і занурити у воду, після чого

незнайомець почав кричати, і малеча витягнула його на берег, після його полонений кинувся цілувати ноги своїм рятівникам, що вкрай здивувало маленьких силенят.

Чоловічок представився, як синьйор Папараціо, який саме готував статтю по Джані Силіо для журналу «Піфпаф». Папараціо почав галасувати, клянучись, що зробив лише одне фото, та не переставав бідкатись, ще більше здіймаючи галас.

Мілка покликала дітей до сніданку, і трійця залишила позаду синьйора, який не розповів усієї історії про те, що його найняв Голло – власник імперії спагеті. Та діти вже не чули його, окрім Мусі, що плавала у морі і була невдоволена репетом незнайомця. Синьйор Папараціо, помітивши Мусю, заволав ще голосніше, бо подумав, що Муся – це рогата русалка, і захотів зробити фото цього «чуда», на що Муся образилася і пірнула під воду і, пройшовши під водою пів кілометра, опинилася на іншому кінці берега.

Тим часом повинен був прибути пароплав. І ось він уже коло берега, і на палубу вийшов капітан. Іван Сила взяв речокулю, і уся родина уже стояла на палубі, махаючи місцевим. До відходу корабля залишалось ще сім хвилин, і у інших виникло питання: де ж інші циркачі?

Згодом на пароплав потрапив ще один гість, який привернув увагу натовпу – це був той чолов'яга у червоному тюрбані та хустині, а тіло вкривав синій плащ. Синьйор Папараціо, який бігав під кораблем, спробував його сфотографувати. Слідом за незнайомцем двоє невідомих несли довжелезний тонкий футляр, що викликало інтерес у натовпу, що ж там знаходиться. Перед тим, як зайти до каюти, індус немов киває Силі, а той у відповідь підмигує.

Раптом на горизонті з'явилося авто, у якому був синьйор Голло. Одягнутий він був у білий костюм, в зубах тримав сигару, а в руці був кейс. Слідом за ним з авто вийшли троє білявок, яких він галантно поцілував та піднявся на борт, а вантажники слідом за ним несли велику торбу шампанського та коробку з кольоровими макаронами. Від запаху смаколиків усі навкруги дружко ковтнули слину. Доки Голло приязно махав іншим, Папараціо вже встиг зробити 254 кадри.

Коли синьйор Голло побачив Івана Силу, то кинувся ошелешеному чемпіону на шию, який не розумів, звідки незнайомець його знає, доки не зрозумів, що це – Міха Голий. Голло поглянув на дітей Сили, і зрозумівши, що перед ним вся родина чемпіона, запропонував випити шампанського за зустріч.

Згодом Іван попросив капітана покликати індуса, і щойно гість підійшов до старих друзів і зняв з обличчя чорну хустину, виявилось, що це був Пандорський. Сівши на зручні крісла, кожен почав розповідати свою історію. Коли Іван Сила спитав, де мадам Бухенбах, яка надіслала усім листа, Міха та Пандорський були вкрай здивовані. Виявилось, що Голло отримав листа, підписаний від імені Івана Сили. Пандорський розповів, що у його листі адресантом був Міха Голий. Зрозумівши, що ця ситуація дуже дивна, гості мали лише одне

питання: куди ж вони пливають? Глянувши на капітанський мостик, друзі зрозуміли, що капітан зник. Це викликало підозри.

Капітана ніде не було. На кораблі не виявилося нікого, окрім родини Сили, Голло, Пандорського та двох коків. Сила та його друзі почали допитувати кухарів, де знаходиться капітан, і у чому справа. Велика Пелька, помітивши, як зниклий тікав на шлюпці «Колумбіна», гукнув про це іншим. Члени екіпажу вирішують організувати ревізію на кораблі.

Під час ревізії команда знаходить портрет бороданя, якого насправді звали Капітан Шара. Маруська-Постривай знаходить коло ліжка капітана білий конверт з написом «Інструкція», зміст листа вміщував у собі три пункти. Автором листа був загадковий «Інструктор». Завдяки координатам, що були згадані у листі, Іван Сила вирішив дізнатися, куди вони відправляються. Обговорюючи можливий варіант, хтось побачив зниклу шлюпку «Колумбіна», проте цього разу без капітана. Друзі вирішують виловити шлюпку. Коли Пандонський хотів витягнути лютку, то побачив у ній капітана Шару з бутилкою віскі. Витягнувши бороданя, діти Івана хотіли допитати негідника, проте Шара, злякавшись, вирішив розповісти все, як було.

Шара почав розповідати історію, зайшовши з далека, перераховуючи історію родини, але Пандорський попросив розповісти про «Колумбіну». Капітан розповів, що кілька днів тому один незнайомий запропонував йому відвести пасажирів на пароплаві, і запропонував капітанові кругленьку суму. Спитавши, як саме виглядав чоловік, Шара розповів усе, що знав, проте з занепокоєнням. Пандорський пропонує кинути рудого капітана у море, а діти Івана Сили пропонують власні методи покарання. Іван Сила розпитує у Шари, чи розуміє він координати, і той бідкається, благаючи не карати його, та що він зможе знадобитися у пригоді.

Несподівано у трюмі хтось почав стукати, усі схопили зброю (речі, що потрапилися під руки), і приготувалися до атаки. Зрозумівши, що стукіт йде зі скрині, Пандорський кинувся відкривати її. У ящику виявився величезний удав на ім'я Гобі – улюбленець факіра. Доки всі були налякані, Пандорський переконував, що Гобі – мирна тварина, яка не завдасть нікому ніякої шкоди.

Наступного дня родина Івана Сили, а також Пандорський, Міха, і капітан Шара помітили, як щось спускалося до їхнього кораблю. Коли цятка на небі виявилася літаком, і з нього вистрибнули двоє людей з парашутами, друзі зацікавлено і схвильовано почали гадати, хто ж це може бути. Коли незнайомці, опинившись на палубі, зняли костюми та шоломи, то виявилось, що це була мадам Бухенбах з чоловіком мсьє Фрасьє.

Побачивши колишніх учасників цирку, мадам Бухенбах заплакала, а разом з нею рюмсали інші. Згодом гості розповіли, що не встигли потрапити на корабель, і тому попросили у друга мсьє Фрасьє літак, щоб потрапити на пароплав. Оглянувши знайомих, колишня

власниця цирку поцікавилася у інших, де карлик Піня, адже саме він надіслав їй лист-запрошення. Старі колеги, розповівши мадам Бухенбах всю історію про листи, і про те, що все це схоже на пастку, викликало у пані тривогу.

Корабель був огорнутий густим туманом. Не можна було розгледіти інших, тож гості на кораблі вирішили грати у хованки, а капітан Шара мав розшукувати інших. Проте шукати інших не було цікавою справою для капітана, він дістав з карману ковбаску і почав її їсти, доки не помітив, що туман почав розвіюватися.

Після гри команда вирішує разом посмакувати вівсянкою. Та доки всі їли, над головами почала пролітати зграя птахів. Щоб позбутися непроханих гостей, колишні циркові колеги та малеча вирішили закидати їх їжею, і коли птахи полетіли в іншому напрямку, Велика Пелька, який спостерігав за зникаючими птахами, побачив вдалині землю. Пароплав наближався до острова.

Частина 2

«Колумбіна» зупинилася неподалік від берега. Товариство вивчало нову землю з палуби. Лиса Борода вигукнув щось про бананові пальми, і коли інші допитливо почали роззиратися та питати, де ж хлопчик бачить пальми, то Борода вказав на пальму, на якій висіли грона плодів.

Після цього була оголошена харчова експедиція, і половина групи отримала своє завдання. Іван Сила разом з Мусею повинні були переносити знайдені плоди, Пузик та Гузик мали завдання вилізати на вершечки дерев і збирати фрукти, а Шара також повинен був брати участь у цьому завданні (що не тішило колишнього капітана). Командування на судні прийняв Голло, і його команда налічувала сім чоловік.

Велика Пелька, дивлячись у бінокль, побачив свиню з поросятами. Іван Сила, побачивши як тварини ласилися поруч з Маруською-Постривай, розуміє, що окрім них на острові нікого немає, а отже він – безлюдний. Тим часом зграя птахів знову починає кружляти навколо чужинців, і всі розуміють, що це місце дійсно дивне і нікому воно не подобається. Було вирішено провести розвідку.

Під час розвідки капітан Шара випадково тягне ліану, і команда опиняється у пастці. Група застрягає у сітці, що була підвішеною на дереві, а над головою продовжували кружляти птахи. Велика Пелька пропонує розгойдати сітку, щоб врятуватися.

Аж тут з глибини лісу долинули дивні звуки, що одночасно нагадували сміх. На галявину вийшло майже з десяток голих людей, де-не-де прикриті листочками, обличчя їх було вимашчене глиною, а на шиях мали намисто з кольорових жучків. Аборигени продовжували сміятися, особливо коли хтось з полонених вигукував щось в їх сторону. Гілка

не витримує навантаження, герої падають на землю, і аборигени, оточивши їх, беруть команду у полон.

Тубільці, піднявши сітку з полоненими, понесли їх на пагорб. Дорога займала двадцять хвилин, а головні герої роззиралися довкола, дивлячись на красу острова. Дивним також було те, що від тубільців віяло якоюсь світлою енергетикою, вони увесь час щось наспівували, і їх присутність не викликала у полонених відчуття страху. Щойно група людей дійшли до пагорба, то команда з захопленням оглянулася навкруги: краса була неперевершена, у долині виднілося поселення, звідки чувся веселий гамір, було видно блакитний океан та густі клуби туману, які створювали довкола острова димову завісу, немов ховаючи землю від сторонніх очей.

Несподівано Велика Пелька, який мав при собі бінокля, побачив «Колумбіну». На палубі виднілася Мілка, і родина почала гукати її, а тубільці також вигукували хором разом з родиною Сили, вочевидь не розуміючи значення слів, але з потіхою вигукуючи слова «Митут!», сміючись та стрибаючи. Маруська-Постривай, яка почала тужити по матусі, заплакала, і тубільці підійшли до неї, переставши вигукувати. Старший абориген лагідно промовив до неї зі словами «Галуна-Лалуна», і маленька дівчинка перестала плакати, повторивши за ними слова. Після цього атмосфера знову стала веселою, тубільці плескали мандрівників по плечах, а ті у відповідь також радісно промовляли: «Галуна-Лалуна». Почало сугеніти, і група людей попрямувала до вечірніх багать.

Щойно група людей опинилася у місті, вони зупинилися перед величезною білою, трикутною спорудою, звідки виповзла дивна істота, яка стала на одне коліно і голосно крикнув «Чачуна-Калачуна». На голові вона мала величезну маску. Згодом створіння підняло руки догори і викрикнула: «Галуна-Лалуна», стала посеред майданчику і зареготала. Іван Сила, який втрачав терпіння, хотів вибратися з пастки і врятувати інших. Та тубільці принесли мандрівникам води, і друзі випили її, після чого занурилися у сон.

Тим часом на «Колумбіні» було скликано нараду стосовно передового загону, який так і не повернувся на корабель. Мілка страшенно переживала за усіх, особливо за Іваном Силою та діточками. Навіть, коли всі, хто залишився на палубі, домовилися піти на пошуки зранку, оскільки було вже пізно, Мілка не могла заснути, думаючи про свою родину.

Наступного ранку у таборі тубільців прокинулися найменші мандрівники, і виявили, що вони знаходилися у залі, налітій сонцем. Поруч лежали тенета. Почувся звук кроків, і по сходам спускався волохатий чоловік, і діти Івана Сили кинулися на нього. Зв'язавши чоловіка, діти виглянули у вікно, і побачили, як до них прямували тубільці з мисками бананової каші. Разом з ними увійшов господар, який запропонував мандрівникам їжу і познайомитися. Говорив він цілком по-європейськи. Господар представився, як Чачуна-Калачуна, що означає

«Великий Учитель» , а острів, на якому вони перебували, називався «Галуна-Лануна», що означає «Острів Щастя». Та друзів знову почало клонити на сон, і вся компанія знову заснула. Учитель плеснув у руки, і тубільці винесли полонених надвір.

На палубі «Колумбіна» загін тим часом вирішив розпочати операцію пошуків. Командиром операції обрали Міху Голого. Заступниками були Пандорський та Мілка. Отож після сигналу команда стрибнула у воду, і попливла до берега. Опинившись на острові, команда вирішила замаскуватися, після чого увійшла у джунглі.

Іван Сила прокинувся першим від гидкого запаху. Інші тим часом теж приходили до тями. Чачуна, який стояв коло мандрівників, вирішує показати перше диво острова – Тілчистку, яка чистить не лише тіло, але й душу. Господар запропонував гостям стрибнути у цю благословенну баюру. Перший загін стрибнув у воду, і після того, як друзі накупалися, і вилізли з води, вони поглянули на Чачуну. З його обличчя почала стікати глина, і раптом Іван Сила з несподіванки ледь не втратив мову. Перед ними стояв Агент Фікса. Він розповів, що давно пішов у відставку, і почав розповідати історію про ще що з ним було згодом, та несподівано перервав її, і запропонував друзям піти до Музею слави, а тим часом другий загін на чолі з Міхою Голим опинився в таборі тубільців. Опинившись там, на загін вчинили напад дикі свині, і друзі вилізли на дерева, щоб обдумати план, як позбутися незваних гостей.

Тим часом Чачуна розповідав мандрівникам історію про дикунів, які колись його переслідували. Уважно слухаючи оповідку, усі раптом почули дивні звуки, і із заростів почали несподівано вистрибувати дикі свинки. І це був лише початок, згодом на горизонті з'явилися люди, які несамовито розмахували руками і лаялись. Як виявилось, це був загін з корабля «Колумбіна», які тікали від зграї свинок. Серед цих людей був Міха Голий, мсьє Франсьє, Мілка та інші. Команда Івана Сили кидається на зустріч іншій команді, і під поглядами тубільців щасливо обіймають та вітають один одного. Та друзям виявилось дуже дивно те, що оси раптом відступили. Насправді удав Гобі, який застосував чари гіпнозу, скликав усіх комах до себе, і хитрощами змушував їх під дією гіпнозу залетіти собі у пащу. Та Чачуна, який почав протестувати, що на острові не можна вбивати чи їсти живих істот, зруйнував план Гобія, і оси знову несамовито почали кружляти, але удав вмовив комах відлетіти геть, і всі видихнули з полегшенням. З нагоди перемоги над осами Чачуна запропонував усім гостям приєднатися до святкового обіду. Під час вечері екс-агент признається у тому, що саме він надіслав усім запрошення, і всі від здивування вирячили очі, не зрозумівши мети цього вчинку. Тому Чачуна вирішує показати гостям друге диво Острова Щастя – Печеру Зв'язку.

Зайшовши всередину печери, мандрівники побачили на стінах малюнки. Виявилось, що малюнки залишив сам Чачуна. Екс-агент знову почав розповідати історію про те, що під час

проведених на острові років самотній Фікса хотів поділитися своїми новими вченнями про острів. Розуміючи, що він аж ніяк не зможе побудувати корабель, і взагалі не тямить к таких речах, Чачуні в голову прийшла ідея написати послання людству, але на острові не було пляшок, тож Чачуна використав кокосовий горіх. Вклавши посилення всередину порожнього кокосового горіха, екс-агент пішов на ту сторону острова, де хвилі могли би віднести його послання у правильному напрямку, і жбурнув його в море. Про всяк випадок Фікса вказав координати свого друга у листі, щоб той, хто знайде послання, передав його найкращому другові. І через якийсь час все-таки отримав відповідь. Чачуна отримав листа у пляшці з-під шотландського віскі. Людиною, хто відписав Чачуні, був Карлик Піня, і саме він брав участь у запрошенні друзів у подорож. Ідеєю колишнього агента було запросити усіх на острів, щоб відсвяткувати Десятиріччя Нової Ери.

Потім усе товариство вирушило до третього дива «Галуни-Лалуни» - Озера Щастя. Суть озера була показати людську сутність, і люди, які дивилися в озеро, навіть корчачи гримаси, всеодно повинні були бачити свої усміхнені відображення. Друзі вирішили перевірити це, і виявилось, що у всіх відображення у воді показувало посмішки. Та коли капітан Шара скорчив жакливу гримасу, то вода продовжувала віддзеркалювати його вираз обличчя. Побачивши це, Чачуня крикнув не своїм голосом і кинувся на Шару, щоб схопити його, і разом з помічником зв'язав капітана.

Виявилось, що раз на рік тубільці приходили до озера, щоб перевірити таким чином свій стан душі. Ті, хто мав з ким проблеми, були відправлені на карантин до Прірви Роздумів, де повинні були їсти щасник, доки не одужають, адже поява того, хто невдоволений життям, приносить той же настрій іншим, розповсюджуючи його. Капітана ізолювали, посадивши його в великий кошик, сплетений з ліан, що висів над прірвою, а інші тим часом почали готуватися до грандіозної вечірки.

Вечір був у самому розпалі. Першим виступив Чачуна з вступним словом, потім тубільці заспівали традиційну пісню. Наступним повинен був виступити Іван Сила, і щойно чемпіон виступив з промовою, розпочалася вистава, де колишній цирк «Бухенбах» знову розпочав шоу, як у старі, добрі часи. Вечеря тривала далеко за північ.

Зранку всі почали прокидатися. Після бурхливої ночі мало хто пам'ятав про події, що відбувалися на святкуванні. Коли ж мандрівники остаточно прокинулися, то помітили, що Чачуна зник. Гості вирішують його розшукати. Пандорський покликав до будівлі Гутяпу, де проживав Чачуна, пояснивши що їх ватажок зник. Гутяпа вирішує розповісти про це найстаршому мешканцю острова – Динкику Диндикалу. Вислухавши історію від Гутяпи, старий чоловік розповів, що на Острові Щастя живуть не лише щасливі. Після прибуття на острів колишнього агента та після його реформ гостя було обрано ватажком, а колишній

ватажок тубільців Кузя-Макузя (Чачуна-Калачуна) втратив право буди головним, тож скоріше за все саме він є винуватцем зникнення Чачуни. Тому загін у повному складі вирушає на порятунки Фікси.

Частина 3

Розповідь починається з історії про Кузю-Макузю, який сидів на скелі і думав цілу голину. Післязавтра повинно минути десять років, як на їхній острів прибув Чачуна-Калачуна. Про це свідчили зарубки на єдиній пальмі, що була у горах. Та коли він наніс останню зарубку на дереві – пальма повалилася.

Кузя-Макузя вирішує порадитися з з другим розумним тутешнім мешканцем – Бичачою Головою. Він розповів про дерево, яке впало, і називалося воно Пальмою Пам'яті. Воїни вирішили вшанувати її пам'ять. Серед людей були Прудкий Олень – красень з чорним чолоссям та карими очима, Бича Шия з двома заплетеними кісками, старий Кривий Ніс, дружина Кузі – Велика Сідниця та інші. Нарада закінчується тим, що вигнанці вирішують схопити Чачуну.

Тим часом мандрівники готувалися знайти зниклого ватажка тубільців. Коли команда була готова, то всі вирушили на пошуки. Під час експедиції виявилось, що капітан Шара теж зник.

Йде розповідь про ту ніч, коли відбувалося свято. Чачуна прокидається, і чує розгніваний голос небесника. У розпачі Чачуна вирішує рятувати душі інших, і вирішує витягнути з великої корзини капітана Шару. Спочатку він не погоджується вилазити з корзини, та коли відчуває, що вона ось-ось впаде, почав благодати врятувати його, і що він цінує життя та хоче жити. Колишній агент рятує капітана, який зрозумів свою помилку, і раптом чують звуки позаду. Їхню увагу привернули чотири постаті, які вийшли з очерету біля ставка правди, і вони залягли у високій траві, спостерігаючи за діями чужинців.

Щоб відволікти ворогів, Чачуна звернувся до Верховного небесника. Це подіяло, оскільки раптом на дорозі з'явилося поросля, і четвірка кинулася за ним, а Чачуна з Шарою кинулися тікати. Планом Чачуни було піти на скелясті пагорби, та перед тим вони вирішили оголосити бойову тривогу у поселенні. Доки птах відлітав зі звісткою про небезпеку, Шара та Чачуна вилізли на пагорб. Чачуна почав гукати інших людожерів, що не сподобалося Шарі. З'явилася мати – Велика Сідниця – з дев'ятьма голодними дитинчатами. Діти хапають Чачуну та Шару. Ті непритомніють і потрапляють в печеру. Прийшовши до тям, перший відкриває очі Чачуна, а згодом і Шара. Обоє були зв'язані, а поруч горіло багаття. Як вільки вони вирішують тікати, то бачать, як мале дитинча-людожер кинулося до них з криками: «Мамо!», а згодом прийшла сама матуся. Людожерка почала готуватися до приготування вечері, а тим колишній агент Фікса та Шара висловили думку про те, що таке насправді щастя. Головне у

житті – це прожити його щасливо. Дітки-людожери, що стояли поруч, уважно слухали те, про що говорять полонені, та несподівано план щодо приготування обіду з двох незнайомих перервався - наближалася допомога на чолі з Іваном Силою. Врешті друзі були врятовані.

Головні та другорядні герої:

- Іван Сила – головний герой повісті. Кремезний і сильний чоловік, який навіть через 10 років після завершення кар’єри все ще може похватитися дужістю та міццю. Описаний не лише як сильний чемпіон, але і люблячий чоловік та батько.
- Мілка – дружина Івана Сили, яка має чуйне материнське серце.
- Велька Пелька – син Івана Сили, який захоплюється грою в індіців, має на голові пір’їну та розмальоване обличчя.
- Гола Борода – молодший син чемпіона, який одягається піратом та увесь час використовує піратські говірки.
- Маруська-Постривай – дочка головного героя, одягається привидкою і любить співати пісеньки.
- Корова Муся – корова-чемпіонка, яка брала участь у змаганнях.
- Синьйор Папараціо – фотограф, який увесь час робив фотографії на березі під час очікування друзями пароплава.
- Капітан Шара – рудий бородань, який брав участь у перевезенні гостей на кораблі. Лякливий, неприємний чоловік.
- Аделія Бухенбах – власниця цирку, яка прибула разом з кавалером мсьє Фрасьє на корабель через запрошення.
- Міха Голий – колишній крадій, після розпаду цирку став багатим, має свою імперію спагетті, за що отримав кличку пан Голло.
- Фікса – экс-таємний агент поліції, який був організатором плану щодо зібрання старих друзів на Острові Щастя. Після того, як покинув роботу, був правителем Острова Щастя.
- Пандорський – другорядний герой, який також змінив своє життя, подорожуючи роками у Індії.

2.4. Аналіз повісті: «Пригоди тричі славного розбійника Пинті»

Тема: розповідь про Григорія Пинтю, якого бояться безсовісні багатії і шанує український народ, що за його подвиги і назвали Пинтю тричі славним, йде розповідь про шлях героя від народження до щасливого визволення Хустської темниці.

Жанр: пригодницька повість.

Композиція повісті: твір складається із двох частин; передмови, 23 розділів, словничка та післямови.

Експозиція твору: Розповідь про дитинство Пинті і його дорослішання, історія про те, як саме Пинтя зумів стати розбійником, про нові знайомства, випробування та зустріч з друзями та ворогами.

Герої: головний герой твору – Григорій Пинтя.

Другорядні герої: Андрій Муха, Янко Причмелений, нанашка Зубаня, Іван Качулка, економ Шикарош, пан Бебекало, пані Бебекало, пан Нагаєвський, Василь Шпінька, Мотя Лейбус, князь Дундукович, Глуханя, Сліпаня, Ізабелла, циган Мішка, Доманич, барон Чмирик.

Проблематика твору: відданості, дружби, чесності, підступності.

Фабула

Колись давно у селі Три Пеньки на Верховині народився хлопчик, і назвали його Григором в честь небіжчика діда – відомого баяндрасника. Як уродився, та на хрестинах стали йому за традицією тицяти різні предмети. Мати немовляти протягнула синові хлібну скоринку, на що малий Григір почав відбиватися ногами. Згодом тато хлопчика протягнув синові сокиру з надією, що той стане лісорубом. У відповідь на це Пинтя порскнув татові на сорочку святою водою. Присутні зрозуміли, що не буде з Пинті лісоруба. Отець Михаїл підніс до малого молитовник, допустивши думки, що, можливо, хлопчик буде вченим. Усі затихли. Малий став простягати рученята до книжки. Щойно малий взяв до рук книжку, усі почали обіймати одне одного на радощах, немов знайшли скарб. Та глянувши знову на малого хлопчика, всі побачили, що Пинтя якраз дожовував третю сторінку зі Старого Письма. Поруч лежало ще декілька видертих сторінок. Серед мертвої тишини пролунав писклявий голос отця Михаїла, який сказав, що цей молитовник подарував його сам владика Рафаїл. Він тремтячими руками почав виправляти сторінки, молячись до Господа. Вирвавши з рук дитини молитовник, люди віддали його Отцю Михаїлу, і той притиснув Священне Письмо до грудей, поквапившись додому. Усі почали думати-гадати, ким же буде маленький Григорій. Порішили на тому, що Бог дасть, то і буде. А між тим ніхто і не помітив того, що Пинтя

знайшов собі розвагу – люльку цімборашки матері. І поки гості пили та співали, малий курив люльку, після чого заспокоївся та заснув.

Чи то Бог був розгніваний через розірване Священне Письмо, чи була цьому якась інша причина, та незабаром на Верховину напала холера, і повмирало багато людей, серед яких були батьки Пинті. Тож залишився Пінтя круглим сиротою, мав лише нанашку. Ріс Пінтя дуже нечесним. Дні бігли за днями, місяці за місяцями, і став Пінтя вже работійком. Одного дня прийшли до нанашки Зубані дві її подруги – Сліпаня та Глуханя. Замкнулися звечора в коморі, почали щось обговорювати. Пінтя хотів же дізнатися, про що шепталися жінки. Заліз на горище, і дивиться на трьох «босоркань», чим же вони займаються. Жінки сиділи коло лантухів з картоплею, щось почали копати і кидати у ямку. Після того, як цей «ритуал ворожіння» було проведено, жінки вирішили випити, закупити трави, після чого лягли спати. З ямочки раптом почало пробиватися зілля, і з неї виростили три ромашки. Прокинувшись, жінки підійшли до квітів, обговорюючи те, які сили може дати зілля. Пінтя, що сидів на даху і спостерігав за старими ворожками, покотився додолу і впав прямо перед чудодійними рослинами. Скориставшись метушнею, парубок зірвав квіти і кинувся навпростець. Пінтя тікав до лісу, поки три жінки його переслідували. Упав хлопець на траву, і гадає, що ж робити далі. Глянув на квіти, зрозумів, що дарма вчинив так по-дурному, вкравши зілля, та все-таки його допитливість взяла гору. Задумавши над тим, яку ж силу дає зілля, Пінтя задрімав.

Збудили Пінтю вівці, а поруч коло Григорія стояв Янко Причмелений – вівчар років тридцяти. Щойно Пінтя прокинувся, вівчар зрадів, що парубок хоча би живий. Янко запропонував Пинті приєднатися до нього й поїсти юшки. Поївши, покликав вівчар собаку – кудлатого Люципера. Пінтя почав думати, як же повернутися після свого вчорашнього вчинку до нанашки. Повернувшись додому, Пінтя застав Зубаню, злу як чортицю. Вона грізно нависла над ним, питаючи, де квіти, і Пінтя віддав їх хрещеній матері. Вирішивши не карати, але пригрозивши парубкові розправою, якщо ще раз така ситуація повториться, баба знову закрилася у коморі, а також закрила горище. Проте Пінтя вже був готовий до цього, тому вже сидів на вершечку стріхи, і готувався спостерігати. Зубаня заварила зілля, випила його і задрімала. Прокинувшись, вирішила підняти скриню, та щось голосно хруснуло – скоріш за все, поперек. Зубаня завилала від болю і люті, і побачивши Пінтю, втратила терпіння і вирішує прогнати парубка з дому. Бешкетник, зібравши свої речі, вирішує піти до Янка Причмеленого.

Так і зажили удвох з вівчарем. І хоч інші люди казали, що нанашка вже пересердилася і чекала Пінтю додому, він розумів, що життя у горах краще, ніж в долині. Янко Причмелений був повною протилежністю Зубані, а також він умів читати, тож вирішив навчити цьому Пінтю, який схоплював усе на льоту. Якимось після обіду на овиді прискакав вершник. Це був

Шикарош, панський економ. Побачивши поруч з вівчарем Пинтю, той щось невдоволено буркнув, мов не збирається платити йому за те, що він допомагає вівчару. Економ почав рахувати овець, і нарахувавши лише сорок три, гримнув на вівчара, що повинно бути сорок чотири. Причмелений відповів, що усі вівці на місці, а Шикарош почав насуватися від люті на вівчара, мовляв, як він посмів звинуватити панського економа у брехні. Схопивши за комір Янка, той згадав вівчару про правила, що за брехню та крадіжку відрубують пальці. Причмелений, наляканий і нещасний, поклав руку до поваленої берези, і економ дістав шаблю, приготувавшись покарати молодика. Та щось гукнуло за спиною Шикароша, і щойно той повернувся, колода полетіла йому прямисінько в чоло. Економ повалився на землю. Причмелений здивувався, як же юний парубок зміг підняти таку важку колоду, і Пинтя згадав за зілля нанашки. Пинтя зрозумів, що це повна халепа, і запропонував вівчару тікати. Той сказав, що попросить милостині, але вже навряд чи зможе надалі бути вівчаром. Причмелений сказав Пинті тікати чим подалі, і взяти з собою собаку Люципера. Тож Пинтя кинувся тікати, і попрощавшись з Причмеленим, розчинився у лісі.

Пинтя пішов до Чорної полонини. Заночували Пинтя з Люципером у лісі. Прокинувшись, вирушили далі. Пополудні вибралися на вершечок безлісої гори. Несподівано Пинтя побачив козу. Він витягнув ніж, вирішивши вполювати її, та раптом чийсь голос гукнув його. Це була дивна істота: пелехата, бородата, у козячій шапці. Старий тримав у руках рушницю. Пинтя опустив ножа. Стариган зв'язав руки Пинті, і повів за собою мов корову. Пес кинувся за ними. Вони пішли до скелі, де була печера. В середині печера нагадувала справжню розбійничу нору. Виявилось, що старий – розбійник, і також чудово знав Шикароша. Щоб не нудьгувати, старий з підозрою, проте дозволив Пинті залишитися жити разом з ним. Старий зізнався, що колись був ватажком грізної розбійничої ватаги, і звали його Андрій Муха.

Муха виявився доброзичливим і говірким. Разом з Пинтею вони полювали, сиділи коло багаття, і слухали байки старого. Розповів він про своїх побратимів і про те, що хочеться старому розбійнику передати своє ремесло комусь. Пинтя спитав, чи правдиві чутки, що на Чорній Полонині є нечиста сила. Дідок промовив, що є тут один чортик, який оберігає їхні скарби, і за цю роботу отримує душі тих, хто не покався.

Одного разу Андрій Муха звернувся до Пинті з проханням. Старий вже розумів, що скоро він повинен буде піти на заслужений відпочинок, тому повинен був покинути ватагу. Тож головним вирішив зробити саме Пинтю. Та потрібно було пройти тяжке випробування: витягнути з воронячого гнізда яйце, та так, щоб цього не побачила ворона. Пинтя почав вилізати на дерево, та не зумів виконати завдання, оскільки ворона здійняла гвалт. Пинтя, проваливши завдання, підійшов до старигана. Той сказав, що парубок має ще три спроби, і може спробувати ще раз через декілька днів.

Друга спроба була кращою, але ворона все одно розкаркалася на увесь ліс. Сердитий Муха сказав, що Пинтя не вчиться на своїх помилках, і наступні три дні Пинтя думав про те, як виконати завдання. Та з третьою спроби все-таки виконав завдання. Пинтя присягнув, що буде шанувати розбійничий звичай і офіційно стає розбійником.

Перед відходом Муха повів Пинтю до Чортового зуба. Муха прив'язав себе мотузкою до дерева, і почав спускатися зі скелі, і приказав Пинті зробити те саме. Обоє розбійників опинилися у Печері, де був схований скарб. Раптом почувся голос з темряви, вочевидь саме він охороняв скарб розбійників. Пояснивши таємничому незнайомцю, що тепер Андрій Муха покидає розбійницьку справу, і передає керівництво Пинті, тинь в кутку розлютилася, оскільки унаслідувати право головного розбійника. Тим часом Андрій Муха розповідав про все, що знаходиться у сховку, віддав ключ від скрині Пинті, і показав йому чарівне дерево – грушу, яка починає цвісти, коли хтось наближається до скарбів, після чого дороги старого та розбійника Пинті розійшлися.

З часом Пинтя навчився володіти зброєю. Також він уже перевдягся в козячий одяг старого і виглядав так само чудернацько, як і його попередник – Муха. Не знати, скільки часу тривало би таке безтурботне життя, якби одного разу Пинтя не прокинувся посеред ночі. Біля вогню сиділи двоє чоловіків. Виявилось, що це були Василь Зуб - опришок, який за словами Мухи помер у печері, та Данило Череп – славний отаман. Це були духи розбійників. Череп грізно глянув на парубка, звинувативши його в тому, що Пинтя марно використовує їхнє добро, і що він збезчестив ім'я справжнього розбійника, тому мав три дні, щоб забратися геть. На цих словах вони розчинилися.

Вранці Пинтя встав з важкою головою. Довго міркував над нічним видінням, гадаючи, що це лише гра уяви, та глянувши на багаття зрозумів, що це аж ніяк не марення. Пинтя вирішив спуститися у Три Пеньки, щоб дізнатися, як там Янко Причмелений, як там пан економ та нанашка Зубаня. Спустившись, він побачив отару овець, і аж зрадів, подумавши, що все-таки Янко так і залишився працювати пастухом. Уже вечоріло, і Пинтя вирішив зайти у колибу, де повинен був бути вівчар. Коли підійшов до вікна, щось вдарило його по голові, і той знепритомнів. Коли отямився, то був в колибі. Перед ним стояв молодий хлопець, який представився як Іван Качулка, і повідомив, що він тепер випасає отару пана Бебекала. Спитавши, де ж Янко, вияснилося, що він потрапив до в'язниці через те, ніби то він побив пана Шикароша. Щодо економа Пинтя дізнався, що той живий, лиш став кривий на одне око.

Качулка вирішує дізнатися, чи дійсно Пинтя розбійник, і дізнавшись про це і про те, що насправді це він вдарив економа, проситься також прийняти його в розбійники. За це Іван запропонував Пинті усю отару овець. Спокусившись на це, а також на те, що це буде чудовим

покаранням панові та його економові, Пинтя погоджується взяти Івана у розбійники, але наголошує, що той повинен пройти випробування. Той погоджується.

Йдеться розповідь про пана Бебекала, який вважав себе людиною начитаною, передовою та культурною. Його будинок був на узгірку, і був найбільшою спорудою у Трьох Пеньках. Кращий масток мав хіба лише пан Нагаєвський, що страшенно хвилювало і не подобалося Бебекалу.

Пан пішов до ліжка, де хропіла його дружина – пані Бебекаліха. Закрив їй носа, щоб не хропіла, і дружина встала, подумавши, що їй наснився сон про те, як вона тоне. Пан відповів, що це лише сон, і обоє заснули. Зранку Бебекало наказав відшмагати батогами Петра Біленького – старого, який не встигав вчасно виконувати роботу. Потім покарав кухарчука Івася, приказавши занурювати його голову в багнюку та смердючу рідину. Спостерігаючи за покараннями, лише Бебекало голосно реготав. До пана забіг Шикарош, у якого очі дивилися в різні боки, і повідомив про те, що зникла отара овець разом з вівчарем. Також у колибі найдено надпис: «Тут був Пинтя», і це означало за словами економа, що повернулися розбійники. Пан упав у крісло і попросив принести його ліки. Шикарош, який згадав про Пинтю, який скалічив його, запропонував кинутися на його пошуки, і попросив у пана гайдуків. Пан вирішує викликати допомогу з Хуста і спитав, чи є у Пинті якісь родичі. Дізнавшись про нанашку, він віддає наказ схопити її і кинути у в'язницю.

Тим часом розбійники вже обидва відчували себе вівчарами. Овець було забагато, але і мороки з ними теж було немало. Якось під час ранкового обходу Пинтя поглянув на грушу, і помітив, що на ній зацвіла одна гілочка, а значить, поруч були незнайомі гості. Двоє розбійників сховалися у сховку біля стежки, і побачили, як по дорозі йшов чорнявий чоловічок у капелюсі з пір'ям. Пинтя вистрибнув і крикнув у спину незнайомцю, той обернувся, вишкірюючись, промовивши, що шукав Пинтю з Іваном. Він представився Василем Шпінькою, давнім приятелем Андрія Мухи. Розповів, що всі давні знайомі розбійники розбіглися хто куди, і у кожного була своя доля, а сам Василь вже занудьгував за розбійництвом. Тож запропонував приєднатися до них. На запитання Пинті, чи Шпінька дійсно не панський вивідувач, той показав на тілі порізи та рубці, які отримав у покарання від пана Нагаєвського. Тож, повіривши на слово гостю, трійця вирушила до отари. Василь запропонував залишити п'ятнадцять овець, а інших продати, і запропонував хлопцям справжнє діло. А пан Бебекало готувався до нападу на розбійників.

Влаштувавши святкову вечерю, панство обдумувало похід. Приєднався пан Нагаєвський з двадцятьма своїми гайдуками, барон Чмирик привів ще двадцятьох, а також був капітан залоги Хустського замку Штефан Смоляк із тридцятьма драгунами. Панство обговорювало розправу над розбійниками. Було вирішено, що на полонину підуть трьома

групами: група під командуванням Смоляка, друга група розвідників Нагаєвського, і третя – вояки Чмирика та Бебекала. Поки план обговорювався, кухарчук Івась уважно підслухав розмову панства і доповів про це розбійникам. Тому вирішили підготуватися до нападу.

Усіх овець Шпінька виміняв на трьох баских коней, щоб опришкам було легше рухатися у будь-якому напрямку. Ведмежу нору замаскували, козу Маню замкнули в зимівнику, а самі розбійники подалися у ліс.

Зранку загін панів було поділено на три частини, і вояки почали підніматися вгору. Пинтя та інші спостерігали за цим видовищем. Почекавши, доки військо заглибитися у ліс, розбійники попрямували до сховку.

Через годину до двору пана Бебекала прибула невідома карета, де сиділо двоє духовних осіб. Вони представилися вартовим отцями-бернардинцями, які хотіли побачити пана і подарувати йому парі зі Святої Землі. Гайдуки відповіли, що пана немає дома і що він з вояками розшукує трьох розбійників. Перемовившись, вартові дозволили проїхати ченцям. Вони були у коричневих сутанах з капюшонами. Як на монахів, вони були досить кремезними.

Бебекаліха, побачивши гостей, з'явилася перед їхніми очима і провела гостей до вітальні. Чорновусий кучер представив гостя Базилію Шпінем, помічником отця Крістофера. Другого ченця кучер відрекомендував Отцем Джованні. Духовні кивнули, і пані Бебекаліха слухала історію про те, що ченці збирають пожертви на будівництво Божого храму у Святій Землі – Палестині. Натомість усім жертводавцям дарують моці великомученика Патріка, котрі лікують від усіх болячок. Також гість почав лестити, що пан Бебекало дуже жертвний чоловік, і від почутого пані Бебекаліха аж почервоніла. Адже вона рідко ходила до костелу. Коли Бебекаліха поцікавилася, скільки вартують священні моці, то гість відповів, що лише тридцять дукатів. Для пані це виявилось великою сумою, і вона вигукнула, що не може приймати такого рішення без чоловіка. Кучер відповів, що в такому разі вони завтра від'їжджають і не зможуть відвідати пана повторно. Проте також наголосив, що інше панство вже придбало моці, зокрема пані Нагаєвська, і що тоді пані Бебекаліха змушена буде просити у неї ці моці. Почувши, що у її суперниці буде щось, чого немає у неї, жінка погоджується.

Пані підійшла до тайника у стіні, і озирнулася, щоб ніхто не побачив, як вона відмикає його ключем. Та раптом відчула на плечі руку, під час того, як відраховувала дукати. Обернувшись, побачила дуло пістоля. Від несподіванки жінка знепритомніла. Шпінька, який виявився кучером, покликав отця Крістофера (який виявився розбійником Пинтею) та Джованні (він же – Іван Качулка). Розбійники почали збирати гроші у мішок, перед тим зв'язавши Бебекаліху. Потім взяли мішок та вийшли надвір. Кухарчук, який чатував там, дав їм знак. Бебекаліху, яку розбійники запакували в килим, занесли до карети. Коли всі сіли до

карети, Шпінька кинув вартовим монету, і ті на radoщах упіймали її, побажавши гостям щасливої дороги.

Через якийсь час шляхетське воїнство верталось з облави, яка виявилася провальною. Бебекало пропонує повернутися та пригоститися смаженим баранцем з вином. Звістка про те, що загін піймав облизня, а не Пинтю, швидко ширилася селом, задоволено споглядали на змучене воїнство. Повернувшись, пан здивувався, чому його дружина не зустрічає гостей. Пан забіг до маєтку, та не побачив ні дружини, ні килима. Бебекало нічого не зрозумів. Вартові розповіли, що нещодавно прибули ченці, і подарували дари з Святої Землі, у дарунок отримали килим. Бебекало побіг до портрету, де був тайник. Той виявився порожній. У середині виявили лише записку: «Паню чекає те саме, що й Янка Причмеленого». Також була знайдена чорна шкатулка, вона була наповнена сірою речовиною, що виявилася кізьяками. Пан упав від горя на землю, і його понесли до спальні. Капітан пропонує відпустити Причмеленого, і по його сліду знайти Пинтю. Капітан пропонує винохати розбійників і найняти для цього людей. На цьому й вирішили і випустили в'язнів. А через три дні була знайдена дружина пана. Саме так й розповсюдилася слава про розбійника Пинтю.

Прошло три роки, як Пинтя провчив Бебекала. Після того, як на нього оголосили розшук, Пинтя з побратимами перебралися в польські гори. Постійно вони з компанією розбійників перебиралися з одного місця на інше. Пинтя же скучив за Чорною полониною. Серед розбійників були ще старий Доманич та вродливий хлопець, який мав прозвиську «Графинчик», бо колись був графським сином. Також був Гатала, який був доволі молодим парубком. Тож вирушили розбійники зранку в дорогу.

Під час подорожі зайшли до корчми «Маруся», де було багато лісорубів. Розбійники зробили замовлення. До них підійшов єврей і дав їм запліснявілу плячину, сказавши, що Мотя Лейбус, себто господар корчми, бачить, що перед ними не звичайні гості. Корчмар випив з розбійниками, сказавши, що у нього є одне діло до них.

Тим часом Пинтя та інші прислухалися до картярів, які саме вели розмову про пана Нагаєвського. Виявилось, він вигадав нову розвагу: йому змайстрували колісанку у саду, і селяни повинні були колихати свого господаря. Проте якщо йому щось не подобалося, того били батогами.

Тож Пинтя вирішив пожартувати та заодно провчити пана. Одного ранку Нагаєвський вийшов в сад, очікуючи, хто буде колисати його на цей раз. До нього підійшов Пинтя в селянському одязі, визвавшись добровільно виконувати це завдання. Тож пан ліг, і Пинтя почав його розгойдувати, а коли той заснув, Пинтя схопився за колиску і як гойднув нею аж до неба. Нагаєвський кулею вилетів з лежача і гепнув собою, аж кістки хруснули. Потім прибігли інші розбійники, і почали лущувати пана. Потім глянули, що твориться на подвір'ї.

Через вікно розбійники пролізли до панських покоїв. Графинчик, перехитривши служницю та гайдаків, пов'язав варту. Потім Пинтя гукнув людям, що пан Нагаєвський з нагоди свят дарує усім усе, що знаходиться в його маєтку, та не може на жаль вийти, бо нездужав разом з вартою. Пинтя почав розповідати, що Нагаєвський вирішив повстати на шлях істинний і податися в монастир, і тому за службу йому віддасть людям те, що їм подобається.

Люди заметушилися, забігали, і кинулися забирати речі. Через якийсь час на подвір'ї і в маєтку майже нічого не лишилося. Нагаєвський проклинав тим часом Пинтю, а у відповідь почув, що якщо він і надалі продовжуватиме наказувати селян, то він повернеться, і не залишить ні маєтку, ні живого місця від пана. Пинтю помітив парубок з корчми, і дізнавшись, хто ж насправді цей чоловік, вирішив розповісти новину по селу.

У наступній розповіді йдеться про те, як розбійники зустріли цигана Мішку. Той ходив лісом, гукаючи розбійників, і натрапив на Пинтю з його товаришами. Мішка попросився приєднатися до їхнього гурту, бо має велику родину, яку нічим годувати. Циган сказав, що знає ковальське ремесло. Тож розбійники вирішують прийняти його, проте також наголошують, що він повинен пройти три випробування. Він успішно з ними впорався, і був прийнятий до команди.

Столиця тим часом була знову стривожена звістками про розбійників та головного ватажка – Пинтю. Вельможний цісар Леопольд видав наказ, щоб порушників було спіймано. З Відня до Хуста приїхав найкращий слідчий, барон Юрген фон Гутентаг, який взявся до роботи.

У п'ятницю зранку багато людей сходилася до Хусту на торговицю, і розбійники були серед цих людей. Побачив Пинтя старого чоловіка, який віз дрова на возі, а тягнула це худа коняка. Старий періщив коняку батою, і розбійники спитали, навіщо старий так мучить тварину. Відповів той, що повинен продати дрова, бо немає чим прогодувати родину. Спитав Пинтя, скільки хоче чоловік за дрова, той відповів, що хоча би один дукат його би врятував від голоду. Пинтя дав старому п'ятку, сказавши, що ось має за дрова і воза, а кіньми і одягом вони поміняються. Не зрозумівши, чому Пинтя так вирішує, вони швидко обмінюються одягом і конями, і розбійники поїхали далі. Побачили найближчу хижку. Там була газдиня, і Пинтя запропонував їй дрова. Вона погодилася на такий дарунок, адже залишилася сама, без чоловіка, з дітьми та бабусею, яка хворіла. Також Пинтя дав гроші, що розчулило газдиню. Перед дорогою жінка і діти побажали їм щасливої дороги і благополуччя.

У місті тим часом розповсюджувалися чутки, що скоро повинні були повісити Пинтю та його побратимів, і головний розбійник вирішив послухати ці плітки. Він слухав, які ж легенди ходять про його силу, про його кмітливість, і йому його не може ніхто ні вбити, ні впіймати.

Отаман знайшов Шпіньку у корчмі, де той розповів трьом євреям, як визначити, які гроші праведні, які – ні. Євреї розповіли, як розпізнати, які гроші грішні, а які зароблені чесною працею. Пинтя тим часом покликав Шпінька, і сказав, нібито князь Кобилянський дуже хоче перевірити гроші на грішність, і той залишає гостей.

Тут почав бити бубон, і з корчми усі побігли надвір, до шибениці. На поміст вивели чоловіка в одній сорочці з таблицею на грудях. Шию його оповила мотузка. Було оголошено, що відбувається страта Дмитра Сливовиці, якого суд визнав винним у побоях та злочинстві, та якщо хтось заплатить за злодія 50 дукатів, його звільнять. Розбійники поглянули на бідолагу, і Пинтя хотів врятувати Сливовицю, та інші запідозрили тут щось недобре. Товариші, побачивши цигана Мішку та Доманича, кинулися до них. Міський оповідник оголосив початок страти. Та хтось попросив зупинити страту, і запропонував гроші. Це був циган Мішка. Всі здивувалися, деякі зареготали. Оповідник спитав, звідки у нього такі гроші, на що циган відповів, що це не його, а одного добродія, який вирішив його врятувати. Тож гроші було внесено, а злодія – врятовано. На жаль, за розбійниками вже вчинили патруль, і почалося переслідування. Та розбійників так і не піймали.

Ішли якомсь розбійники битим шляхом. Всі були одягнуті у найкращий одяг і їхали вони, на диво, до маєтку Барона! Виявилось, що вони збиралися у гості до шляхтича. Як зайшли до двору, барон плеснув в долоні, і служниці почали носити всяку смачну їжу. Під час трапези спитав Пинтя, чому така несправедливість, що лише одиниці розкошують, а тисячі – важко працюють. Відповів барон, що бере те, що по закону. Сказав Пинтя, що барону потрібні гроші на розкоші, їм же – на життя. Спитав, чи готовий барон поділитися з простим народом грошима, і той приніс шкатулку з багатствами, а на очах – сльози. Пинтя засміявся, сказавши, що мабуть барон хороший-таки чоловік і добрий, і узяв жменю грошей. Барон також спакував бесаги з харчами, і перед відходом розбійників помахав їм, що здивувало народ.

Тим часом барон придумовував нову тактику, як упіймати хитрих розбійників. Наказав він знову кинути до в'язниці причетних до Пинті. Допитували усіх, але не витримало серце Янка Причмеленого, і той помер. Навіть на відстані це відчув пес Люципер, який раптово прокинувся і нічого не їв, завиваючи від жалю. Пинтя зрозумів, що це дуже поганий знак.

Почувши про смерть вівчаря, всі були глибоко вражені. Пинтя сказав, що потрібно діяти, бо не хоче він, щоб через нього помирили інші. І вирішили діяти. Повинен був відбутися бал на честь вісімнадцятиріччя дочки князя Дундуковича. Вони вирішують її привітати, а згодом зловити величезну рибку.

На сходах палацу стояв дворецький у перуці і вітав гостей. Було багато людей, вбраних гарно, в оксамит та шовки. Також на балу було чути плітки про Пинтю. Коли подавали цукрові піраміди, на середину зали вийшов господар – князь Дундукович. Він оголосив розіграш – хто

скаже, чого з ним ніколи не може бути, отримає приз. Призом мало бути виконання будь-якої примхи. Кожен почав висказувати свою теорію, доки Пинтя не спитав: «А чи може його світлість на сьому балу пригостити розбійника Пинтю?», на що той сплотнів і сказав, що такого бути не може. Він розлютився, що програв, але вирішив виконати обіцянку. Пинтя попросив проїхатися з дочкою князя Ізабеллою у кареті, і той, хоч і незлюбив нахабу, але дозволив лише на пів години. Та не давало покою князю, хто це, доки хтось не викрив Пинтю, і не вчинився справжній гвалт. Пинтю схопили, а товариші встигли утекти на кареті.

Розбійники, які врятувалися, почали думати, як врятувати Пинтю. Почули історію про те, що з в'язниці Хустського замку ще ніхто не зумів втекти, окрім однієї людини – Юстина Вітра. Розповідалося, що він, аби його не впізнали, спотворив собі обличчя і пішов угори, тож друзі вирішили його розшукати, аби довідатись, як він утік. Вони вирушили до Цапиної печери. Як знайшли колишнього розбійника, вирішили вивідати таємницю, як же втік колись Юстин. Розповів той про таємний хід, який важко знайти. Він повинен бути під плитою, де було зображено чортве копитце. Щоб потрапити до замку, потрібно було знайти Кривого Пелеха. Колись він був опришком, але, як гайдуки прострелили йому ногу, пішов до людей. Вислухавши історію, товариші дякують Юстинові та полишають його у печері.

Надвечір у замку панував спокій, а у льосі коїлося щось дивне – бочки відкривалися, виливалися, з них вилізли люди. З тих бочок, які таємно занесли на територію замку, вилізли три розбійники. У панських покоях тим часом була вечеря. Завтра повинен був відбутися допит Пинті. Усі святкували, окрім капітана Смоляка, який відчував щось погане. Коли він вийшов на двір, хтось ударив його, і капітан знепритомнів. Через якийсь час почувся гвалт, а побратими швидко спустилися вузькими сходами до темниці. Дійшовши до дверей, де був Пинтя, друзі звільняють побратима. Знайшовши таємний вихід, товариші тікають, а переслідувачі розуміють, що піймати розбійників не вдається. Для них завдання обернулося провалом.

Наступного разу Пинтя пише лист баронові, щоб той негайно звільнив його нанашку та інших з темниці. Та тих вирішують стратити на шибениці. Коли трьох жінок вивели на страту, то з гори Чебрин пролунав постріл. Це був Пинтя, який прийшов на допомогу. Барон крикнув Смоляку, щоб той негайно піймав Пинтю і привів до нього. Пинтя тим часом стояв коло гармати і вдруге вистрілив. Пинтя цілився прямісінько в замок і втретє вирішував вистрілити з гармати. Барон стрибає на коня і тікає геть. Вояки, бачачи втечу начальства, теж розбігаються. Люди, побачивши це, щасливо кидаються до замку, у якому панство вже давно здалося і втекло подалі, і вирішує влаштувати грандіозне свято.

Саме так Пинтю прозвали тричі Славним.

Головні та другорядні персонажі:

- Пинтя – головний герой повісті, розбійник, який здобув славу завдяки перемозі над шляхетним панством. Допомагає простому народові, роздаючи їм гроші з казни панів. Ватажок розбійників.
- Андрій Муха – старий, який у минулому був славним розбійником, але з роками лишив цю справу, передавши це діло розбійнику Пинті. Саме він посвятив його у розбійники, відкривши таємниці розбійницького життя.
- Янко Причмелений – тридцятилітній вівчар, якого усі в селі вважають за дурника. Був схоплений гайдуками панів, помер після допиту в темниці.
- Зубаня – нанашка Пинті, яка опікувалася головним героєм після смерті його батьків. Завжди палила люльку, разом з Сліпанею і Глуханею займалася ворожінням, хотіла знайти зілля, що надає силу, та після того, як допитливий Пинтя зруйнував її задум, проганяє його з дому.
- Іван Качулка – білявий парубок, який випасав отару овець після ув'язнення Янка. Згодом приєднується до Пинті і стає одним з розбійників.
- Пан Бебекало – пан, який мешкав у Трьох Пеньках, вважає себе начитаною та культурною людиною, проте насміхається над простим народом та придумовує різні покарання. Намагається упіймати Пинтю, та безрезультатно.
- Пані Бебекало – дружина пана Бебекала, була обдурена розбійниками.
- Шикарош – економ пана Бебекала, як він хотів покарати Янка, вирішивши відрубати тому пальці, отримав сильний удар в чоло колодою від Пинті, через що його очі почали дивитися в різні боки, а сам економ загорівся бажанням помститися.
- Пан Нагаєвський – пан, який також проживав життя, насолоджуючись своїм багатством, владою і майном, і увесь час знаходив способи покарання простого люду.
- Князь Дундукович – князь, який влаштував свято в честь дочки, і влаштував розіграш, у якому програв і змушений був виконати бажання Пинті.
- Ізабелла – дочка князя Дундуковича, у честь дня народження якої було організовано бал.
- Юрген фон Гутентаг – гость з Відня, головним завданням якого було упіймати Пинтю.
- Мішка – циган, який приєднався до розбійників, пройшовши три основні випробування.
- Сліпаня та Глуханя – подруги Зубані, ворожки.
- Юстин Вігер – розбійник, відомий тим, що був першим, хто утік з темниці Хустського замку. Щоб його не знайшли, спотворив собі обличчя та переховувався у горах.

ВИСНОВКИ

Отже, говорячи про жанрову систему прози у сучасній літературі для дітей, можемо зазначити, що вона є досить різноманітною і сконцентрована в рамках традиційної тематики. Це пригодницька, біографічна, детективна, історична, реалістична проза та літературна казка. Варто зазначити той факт, що особливістю сучасної дитячої літератури є модифікація жанрів, а окремі автори є новаторами у жанротворенні. Саме через це у сучасній дитячій літературі ми можемо говорити про поняття жанрового синкретизму. Цей синкретизм виникає через різні причини. По-перше, за відсутності порозуміння автора-видавця-критика-дослідника у визначенні жанру твору, а по-друге, через поєднання ознак різних жанрів у межах одного твору.

Творчий доробок більшості сучасних письменників аналізувала Т. Качан у підручнику «Українська література для дітей та юнацтва, 2-ге видання, стереотипне» видавництва «Академія». Авторів дитячих творів поділила за жанровою характеристикою. Сучасну поезію для дітей пишуть: І. Андрусак, Ю. Бедрик, В. Голобородько, М. Григорів, Р. Скиба, С. Пантю, Г. Фалькович, Г. Малик, Г. Кирпа, М. Савка, О. Кротюк, Л. Пилип'юк, Н. Горик. У жанрі казки працюють: Л. Мовчун, Дзвенислава Матіяш, Б. Матіяш, Тарас і Мар'яна Прохаськи, З. Мензетюк, Г. Ткач, В. Читай. Пригодницьку прозу творять: О. Дерманський, С. Гридін, Л. Воронина, Г. Малик, А. Бачинські, О. Гаврош, М. Павленко. Реалістичну прозу пишуть такі письменники, як О. Думанська, С. Процюк, О. Луцевська, а також історичні повісті та романи творить В. Рутківський, М. Морозенко. Автобіографічну та біографічну прозу в дитячій літературі представляє: Б. Радиш-Маринюк, О. Слоньовська. Сучасні детективні твори для дітей та юнацтва пише А. Кокотюха, а фантастику С. Оксенік.

Дослідивши й проаналізувавши специфіку дитячих творів Олександра Гавроша, можна зазначити, що широкий спектр жанрів, у яких працює автор, представляють різноманітні амплуа письменника, який занурюється у глибинну психологію, торкається реального й фантастичного.

Отже, у контексті досліджуваної тематики можемо зробити такі висновки:

- Повість О. Гавроша «Неймовірні пригоди Івана Сили» має пригодницький зміст, виховує в читачеві такі якості, як: чесність, цілеспрямованість, вірність, справедливість, уміння досягати своєї мети, при цьому залишатися завжди людиною. Яскраво репрезентує позитивне ставлення людини до оточуючих. Пізнавальний зміст розкривається через описи навколишнього середовища, інформацію з вуст героїв. Олександр Гаврош зумів розкрити у повісті сучасні морально-етичні проблеми: дружби, відданості своїм рідним та близьким, дорослішання, людські взаємини.

- Повість «Галуна-Лагуна, або Іван Сила на Острові щастя» теж пригодницька, сповнена гумором. У ній йдеться про життя Івана Сили через десять років після завершення його кар'єри у цирку «Бухенбах», він щасливо проводить час у колі своєї родини, він добрий чоловік і чудовий батько.

Твори О.Гавроша сповнені любов'ю до своїх маленьких читачів. Яскраві образи персонажів, безліч цікавих пригод, чимало ситуацій, над якими варто замислитись. Читач не тільки поринає у дивовижний, казковий світ пригод, але й аналізує проблеми та шукає відповіді на важливі питання, поставлені автором. Отже, можемо стверджувати, що твори Олександра Гавроша мають чимале морально-етичне виховне значення, тому є необхідність уведення їх для вивчення як у загальноосвітніх школах, так і у вищих навчальних закладах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гаврош О. Галуна-Лалуна або Іван Сила на Острові Щастя / О. Гаврош ; іл. О. Мазур. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2010. – 374 с. : іл. – (Планета Чудасія).
2. Гаврош О. Іван Сила на острові Щастя / О. Гаврош ; іл та обкл. О. Кіналя. – Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2017. – 308 с.
3. Гаврош О. Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу / О. Гаврош ; іл. І. Ключковської. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2007. – 191 с. : іл. – (Українська сила).
4. Гаврош О. Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу : пригод. повість / О. Гаврош ; графіч. кадри з фільму «Іван Сила». – 2-ге вид., допов. – Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2016. – 175 с.
5. Гаврош О. Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу : пригод. повість / О. Гаврош ; графіч. кадри з фільму «Іван Сила». – 3-тє вид., допов. – Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2017. – 175 с.
6. Гаврош О. Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу : пригод. повість / О. Гаврош ; графіч. кадри з фільму «Іван Сила». – 4-тє вид., допов. – Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2017. – 175 с.
7. Гаврош О. Пригоди тричі славного розбійника Пинті / О. Гаврош ; іл. М. Паленка. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2008. – 280 с. : іл. – (Українська сила).
8. Гаврош О. Пригоди тричі славного розбійника Пинті : повість / О. Гаврош ; іл. С. Радчук. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2016. – 207 с. : іл. – (Богданова шкільна наука).
9. Гаврош О. Пригоди тричі славного розбійника Пинті : повість / О. Гаврош ; іл. С. Радчук. – Вид. 2-ге, допов. – Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2016. – 216 с. : іл. – (Бібліотека світової літератури для дітей у 100 томах «Світовид». Серія третя. ХХ століття).
10. Гаврош О. Різдвяний песик : оповідання / О. Гаврош ; худож. Василенко Л. – Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2016. – 48 с. : іл.
11. Гаврош О. Розбійник Пинтя у залятому місті : роман / О. Гаврош ; худож. М. Паленко. – Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2013. – 304 с.
12. Гутенна В. І. Я. Франко – дитячий письменник: теоретик і практик : дис. ... к. філол. наук : 10. 01. 01 / Гутенна Віра Іванівна. – Луганськ, 2001. – 203 с.
13. Деркачова О. Казка з нещасливим кінцем : винятки із правил : (Про дитячу літературу / Ольга Деркачова // Книжковий клуб плюс. – 2006. – №7–8. – С. 11–12.

14. Єфімов О. Спогад з поглядом в майбутнє. Дитяча література. – вчора, сьогодні, завтра / О.Єфімов // Літературна Україна. – 1991. – 9 травня.
15. Жук З. Вражає жанрове одноманіття: (Про дитячу літератур українських авторів) / Зоя Жук // Книжковий клуб плюс. – 2006. – № 7–8. – С. 27–29.
16. Качак Т. Б. Сучасна українська дитяча література: аспекти гендерної інтерпретації / Т. Б. Качак // Актуальні проблеми слов'янської філології: [міжвуз. зб. наук. ст. / відп. ред. В. А. Зарва.] – Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2009. – Вип. XX : Лінгвістика і літературознавство. – С. 424–435.
17. Качан А. Література для дітей – гіркий плід українського «книжкового саду» / Анатолій Качан // Книжковий клуб плюс. – 2006. – №7–8. – С. 6–8.
18. Кіліченко Л. М. Українська дитяча література : навчальний посібник / Л. М. Кіліченко. – К. : Вища школа, 1988. – 264 с.
19. Гутенна В. І. Я. Франко – дитячий письменник: теоретик і практик : дис. ... к. філол. наук : 10. 01. 01 / Гутенна Віра Іванівна. – Луганськ, 2001. – 203 с.
20. Деркачова О. Казка з нещасливим кінцем : винятки із правил : (Про дитячу літературу / Ольга Деркачова // Книжковий клуб плюс. – 2006. – №7–8. – С. 11–12.
21. Єфімов О. Спогад з поглядом в майбутнє. Дитяча література. – вчора, сьогодні, завтра / О.Єфімов // Літературна Україна. – 1991. – 9 травня.
22. Жук З. Вражає жанрове одноманіття: (Про дитячу літератур українських авторів) / Зоя Жук // Книжковий клуб плюс. – 2006. – № 7–8. – С. 27–29.
23. Качак Т. Б. Сучасна українська дитяча література: аспекти гендерної інтерпретації / Т. Б. Качак // Актуальні проблеми слов'янської філології: [міжвуз. зб. наук. ст. / відп. ред. В. А. Зарва.] – Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2009. – Вип. XX : Лінгвістика і літературознавство. – С. 424–435.
24. Качан А. Література для дітей – гіркий плід українського «книжкового саду» / Анатолій Качан // Книжковий клуб плюс. – 2006. – №7–8. – С. 6–8.
25. Кіліченко Л. М. Українська дитяча література : навчальний посібник / Л. М. Кіліченко. – К. : Вища школа, 1988. – 264 с.